ПАГОНЯ

РЭГІЯНАЛЬНЫ АГЛЯД: ГОРАДНЯ — ВІЛЬНЯ — БЕЛАСТОК

ЗАСНАВАНА Ў 1920 г.

№ 40 (54) 17—23 сьнежня 1993 года Кошт 50 рублёў

БІЗНЭС НЕ ВАЮЕ, абароняць камэрсанта толькі новыя выбары у парлямэнт.

ШКОЛА ГЭАТАЛІТЫКІ. Ці акупяцца «Інвэстыцыі» у чыгуначную станцыю Адуцішкі?

На чужыне добра, але часам на сэрцы туга. **СПОВЕДЗЬ АНТЫКАМУНІСТА.**

ПРАГРАМА ТЭЛЕБАЧАНЬНЯ на тыдзень: Менск — Варшава — Масква.

З ЛЕТУВЫ ВЕСТКІ З ПОЛЬШЧЫ

ПІЛЬНАСЬЦЬ. У Летуве пільна сочаць за падзеямі ў Беларусі. Днямі Летувіскае Тэлеграфнае Агенцтва распаўсюдзіла наступную інфармацыю: «Сход афіцэраў Беларусі запатрабаваў перадаць Беларусі сталіцу Летувы Вільнюс. Удзельнікі зьезду афіцэраў, што адбыўся ў Менску, заклікалі сусьветнае супольніцтва «зьвярнуць увагу на віленскае пытаньне — гістарычнае і прававое непаразуменьне, з-за якога старажытны эўрапэйскі народ страціў сваю гістрычную сталіцу».

У звароце, паміж іншым, сьцьвярджаецца, што «прайшло больш 50 гадоў, як у выніку злачыннага зговару Сталіна і Гітлера Вільня была перададзена жэмайційцам, каторых толькі ў канцы мінулага стагоддзя назвалі літоўцамі». Далей у звароце гаворыцца, што пасьля таго, як пакт Рыбентропа — Молатава страціў сілу, Летува пазбавілася права на Вільню».

Старшыня схода афіцэраў Мікалай Статкевіч заявіў, карэспандэнту БНФ, што «ў звароце не выстаўляюцца тэрытарыяльныя прэтэнзіі Летуве, а патрабаваньні беларусаў аналягічныя тым, якія Расея выстаўляе Латвіі і Эстоніі».

Наогул, не зразумела, пра якую арганізацыю гаворыцца: ці пра «Союз офицеров Белоруссии», ці пра Згуртаваньне беларускіх вайскоўцаў начале са Статкевічам. Добра быць пільным, але найперш трэба быць дакладным.

РУПЛІВАСЬЦЬ. Летувіскі навукова-дасьледчы інстытут буданіцтва й архітэктуры падрыхтаваў канцэпцыю гісторыка-нацыянальнага парку ў Троках, дзе на астравах пасярод маляўнічых азёраў захаваўся і рэстаўруецца замак часоў Вялікага Княства Літоўскага — рэзыдэнцыя вялікіх князёў. Акрамя таго ў саміх Троках захаваліся фарны касьцёл, караімская кінаса і праваслаўная царква. Урад рэспублікі прыняў пастанову, якая згадвае абмежаваць гаспадарчую дзейнасьць на тэрыторыі парку.

ШТО ПА ЧЫМ! Дзяржаўная служба цэнаў і канкурэнцыі апублікавала зьвесткі пра мінімальныя й максімальныя цэны на разнастайныя тавары ды паслугі ў розных месцах Летувы.

Вось некаторыя з іх: чорны хлеб — за кілю 0,52—0, 86 літа, кілбаса варaная 1-га гатунку — 5,10—8,90 літа, сьмятана — 2,12—3,72 літа, бульба — 0,12—0,28 літа, цукар — 2,26—2,28 літа, гарэлка — 4,95—5,38 літа. Арэнда дзяржаўнае кватэры каштуе 0,03—0,21 літа за мэтр квадратны, прыватызаванае кватэры — 0,02—0,11 літа, ацяпленьне кватэры — 0,15—0,53 літа за мэтр. Літар бэнзіну А-76 каштуе 0,78—1,13 літа, А-92—0,90—1,15. Квіток на гарадзкі аўтобус — 0,06—0,20.

На заканчэньне даем кошт некаторых рытуальных паслугаў — выкапаць яму на могілках каштуе — 9,70—44 літа, труна з хвойных дошак — 54—130 літаў.

КУРС ВАЛЮТЫ: Даляр ЗША скупаюць па 3,90 літа, прадаюць за 4. Нямецкую марку скупаюць за 2,25 літа — прадаюць за 2,35.

ПЛЯШКІ. Ужо год, як віленчукі ня могуць здаць слоічкі з-пад маянэзу, бутэлькі з-пад поснага масла, ды й звычайныя пляшкі здаць — вялікая праблема. Паводле словаў дырэктаркі дзяржаўнага прадпрыемства Віленскай шклотары спадарыні Пярэднене, раней з Летувы выводзілі 2 млн. пляшак штогод. Сёньня ўся тара застаецца ў рэспубліцы, і пункты прыёма шклотары паралізаваныя. Прамысловым прадпрыемствам таней абыходзіцца купляць новыя пляшкі — напрыклад, пляшка для гарэлкі каштуе 31 цэнт, а скарыстаная 33 цэнты.

С. В.

Жанчынай Эўропы 1993 г. стала полька Яніна Ахойска. З гэтае нагоды яна паведаміла журналістам, што вельмі ўражана і задаволена сваім новым тытулам, і дадала, што ў далейшым гэта званьне будзе вельмі спрыяць у яе дзейнасьці, асабліва ў чарговай паездцы ў Югаславію з гуманітарнай дапамогай.

■

Сейм Польшчы заявіў аб зьменах у сістэме фінансаваньня народнай адукацыі. На яго думку, фундацыяй школ павінны займацца гміны. Гэты пераход павінен адбыцца за два гады. Дагэтуль гміны атрымлівалі грошы ў якасьці супсыдый і самі імі распараджаліся, цяпер яны будуць гэтыя грошы мець толькі ў якасьці датацый і толькі для канкрэтных школ.

■

Прэм 'ер міністр Польшчы, выступаючы перад шахцёрамі ў дзень іх прафэсійнага сьвята, сказаў, што нельга зачыняць шахты, нічога не даўшы шахцёрам узамен. Інакш кажучы, прэм 'ер запэўніў шахцёраў, што яны не застануцца без працы, а Сьлёнзк без будучыні.

■

202 дэпутаты Сейма Польшчы падпісалі праэкт, які павінен зьмякчыць закон аб забароне абортаў. На думку групы дэпутатаў-жанчын, аборты павінны быць дазволены ня толькі ў выпадках, калі роды пагражаюць здароўю маці, калі цяжарнасьць ёсьць вынікам згвалтаваньня, калі дзіця можа нарадзіцца калекай, але і тады, калі жанчына не мае належных умоў для выхаваньня дзіцяці. Дэпутаткі выказаліся за тое, каб была магчымасьць праводзіць апэрацыі як у дзяржаўных шпіталях, так і прыватных.

Дзіўна, што каля 20 дэпутатаў, якія падпісаліся пад праэктам, урэшце адумаліся і адмовіліся ад сваіх подпісаў, матывуючы гэта тым, што адразу не зарыентаваліся.

■

Як паведамілі польскія газэты, у будучым годзе з падаткаў кожнага паляка 31 тысяча злотых пойдзе на ўтрыманьне Сейму і дэпутатаў. Але, як заўважыў адзін з журналістаў, ні такія дробныя грошы дражняць звычайнага чалавека, а тое, што укладваюцца яны без усякай надзеі на прыбытак.

По матэрыялах друку падрыхтаваў М. МІКАЛАЙЧЫК.

МЭМАРАНДУМ

АПАЗІЦЫІ БНФ І ДЭМАКРАТЫЧНЫХ ДЭПУТАТАЎ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА АБ СІСТЭМЕ ЎЛАДЫ БЕЛАРУСІ

Дачыненьні да сістэмы ўлады ў Беларусі выказаныя ў Праграме БНФ прынятай на III зьезьдзе БНФ 30 травеня 1993 г., у заявах і паведамленьнях дэпутацкай Апазіцыі БНФ у Вярхоўным Савеце, зробленых на працягу 1990—1993 г.г. Нашы адносіны да дзяржаўнага ўладкаваньня застаюцца нязьменнымі:

— Беларусь парламэнцкая рэспубліка, у якой можа быць прэзідэнт, які зьяўляецца кіраўніком дзяржавы, выбіраецца ўсім народам, мае права пры вызначаных законам умовах распусціць парлямэнт і сёньняшнія нядзеяздольныя саветы, прызначыць новыя выбары прадстаўнічай улады. Аднак гэты прэзідэнт не зьяўляецца кіраўніком выканаўчай улады;

— выбары такога прэзідэнта магчымыя не раней як праз шэсьць месяцаў пасьля выбраньня новага прафэсійнага парлямэнта і сфармаваньня новага ўраду;

— першымі крокамі да выхаду з палітычнага крызісу і эканамічнага тупіка можа стаць адстаўка цяперашняга Савета Міністраў і стварэньне пераходнага ўраду;

— другім крокам — прыняцьце папраўак да Канстытуцыі, альбо прыняцьце новай Канстытуцыі і правядзеньне нечарговых выбараў у парлямэнт, які будзе працаваць на прафэсійнай аснове;

— павінна быць паэтапна ліквідаваная сістэма Саветаў яе разбуральная нядзеяздольная структура ўлады і заменена муніцыпальнай сістэмай. Выбары кіраўнікоў мясцовых органаў улады павінны ажыцьцяўляцца ўсім народам і адбывацца адначасова з выбарамі прэзідэнта;

— павінны быць ліквідаваныя вобласьці і створана двухступенная сістэма адміністрацыйнага падзелу.

Мы асабліва падкрэсьліваем, што без адстаўкі цяперашняга збанкрутаванага ўраду выхад з палітычнага і эканамічнага крызісу немагчымы. Нельга каб урад, які разбурыў эканоміку, аддаў краіну на разрабаваньне, паставіў пад пагрозу яе сувэрэнітэт і які да таго ж валодае велізарным лобі ў Вярхоўным Савеце, застаўся надалей, каб ён рыхтаваў і праводзіў выбары (прэзідэнта, парлямэнту, мясцовых органаў улады) і такім чынам зноў забясьпечыў перавагу скампраментаваўшай сябе намэнклятуры.

Народныя дэпутаты Беларусі:

З. Пазьняк, У. Заблоцкі, Л. Зданевіч, А. Трусаў, Ю. Беленькі, М. Крыжаноўскі, Л. Дзейка, В. Аляміеў, Б. Гюнтар, В. Какоўка, І. Германчук, С. Антончык, В. Голубеў, Я. Цумараў, С. Папкоў, А. Шут, П. Холад, Г. Грушавы, С. Слабчанка, П. Драган, І. Сямашка (супраць любога прэзідэнта), А. Спіглазаў, С. Навумчык, А. Паруль, Я. Глушкевіч, В. Даўгалёў, А. Янец, М. Маркевіч, М. Аксаміт, Г. Сямдзянава, Л. Баршчэўскі, І. Герасюк, М. Мацюшонак, У. Сапронаў, І. Лапаухаў, М. Калбаска, М. Сукач, Р. Вячэрскі, І. Пырх, Л. Сечка, А. Сасноў, В. Сярдзюк, В. Радамысьльскі, А. Кузьма, А. Шаўнін, В. Уласенка, А. Барысенка, Н. Салдатава, Л. Зьвераў, А. Даўлюд, А. Волкаў, А. Лятко, Э. Багаўцоў, Я. Бядулін, У. Лазарэвіч, Р. Плоцкі, А. Кічкайла, У. Шаўцоў, Л. Тарасенка, М. Сьлямнёў, І. Палагеча, Б. Савіцкі, Я. Новікаў.

Створана вабласная рада БНФ

11 сьнежня ў Горадні адбылася вабласная канфэрэнцыя БНФ, на якой разгледжана роля рэгіянальных Радаў у эканамічным ды палітычным жыцьці. Абрана каардынацыйная Рада з 11 чалавек, якую ўзначаліў спадар Баўсюк. Утворана таксама вабласная каардынацыйная Рада партыі БНФ. Арганізацыі Фронта існуюць у палове раёнаў Гарадзеншчыны. На канфэрэнцыях абмеркаваны шляхі стварэньня суполак БНФ ва ўсіх астатніх раёнах. Наступную канфэрэнцыю вырашана правесьці ў Лідзе.

Удзельнікі прынялі два звароты. У адным з іх гарадзкія ўлады, кіраўніцтва УУС заклікаюцца ўзмацніць у Горадні ахову парадка. Другую, якая датычыць патрабаваньняў прафсаюзаў, мы публікуем ніжэй.

П. Г.

С. Домаш сустрэўся з журналістамі

Пасьля абраньня новага старшыні аблвыканкаму тут створана прэсслужба, якую ўзначаліў сп. Ул. Амелька. Цяпер штомесяц будуць у першую сераду зьбірацца прэсканфэрэнцыі. Першая адбылася 8 сьнежня. На яе былі запрошаны прадстаўнікі ўсіх сродкаў масавай інфармацыі, якія існуюць у вобласьці.

Старшыня аблвыканкаму сп. С. Домаш сьцісла акрэсьліў сацыяльна-эканамічнае становішча вобласьці, адказаў на пытаньні журналістаў. Гаворка вялася пераважна на беларускай мове, якой не карысталіся толькі некалькі чыноўнікаў, у кампэтэнцыі якіх былі адказы на некаторыя пытаньні.

Усіх, што натуральна, цікавілі посьпехі сьледства па справах забойства былога старшыні аблвыканкама Д. Арцымені. Аказваецца, што дапытана ўжо паўтысячы сьведкаў. Шмат ужо што вядома, але з журналістамі па традыцыі сакрэтамі дзяліцца ня сталі. Адно паведамілі, што славуты жоўты фосфар са станцыі Сьвіслач прададзены й нябожчык ня меў да яго аніякага дачыненьня.

С. А.

ПАЛІТЫЧНАЯ СЦЭНА

Зварот да сэсіі Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь

Паважаныя дэпутаты Вярхоўнага Савету!

Беларускі незалежны прафсаюз заклапочаны сытуацыяй, што склалася ў эканоміцы і ў сістэме дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь.

У Вярхоўным Савеце й Савеце Міністраў Беларусі адсутнічае ня толькі канцэпцыя нармальнай рыначнай эканомікі, але й жаданьне (а таксама магчымасьць) выпрацаваць такую канцэпцыю.

У сфэры эканомікі захоўваецца манаполія дзяржавы. Законныя й незаконныя акты, якія толькі магчымыя, накіраваны на задушэньне прыватнай ініцыятывы. Крывадушны клопат аб «защите потребительского рынка» выражаецца ў ліцэнзаваньні й «квотировании» практычна ўсёй намэнклятуры тавараў і прадукцыі, якая вырабляецца ў рэспубліцы. На практыцы гэта паварочваецца беспрэцэдэнтнай ступеньню карумпіраванасьці, калі гэты «защищаемый» распрадаецца за даляравыя хабары.

Адбываецца адмова ад рынкавай эканомікі й вяртаньне да планавай: насуперак заканадаўству, што дзейнічае, Савет Міністраў урэзвае рэальныя правы прадпрыемстваў, робіць аб'яднаньне шэрагу прадпрыемстваў у буйныя, ігнаруючы антыманапольныя заканадаўствы.

Дзяржаўная палітыка ў адносінах да сельскай гаспадаркі й вясковага насельніцтва прывяла да фактычнага банкруцтва калгасаў і не дазваляе разьвіцца фэрмэрству.

Дзякуючы кіраваньню Саўміна і яго камітэтаў, фактычна разбураны перадавыя галіны вытворчасьці Рэспублікі Беларусь: вылічальная тэхніка, электроніка, аўтамабіле- і трактарабудаваньне, вытворчасьць сельскагаспадарчых машын і іншыя.

Шматступеньчатае падаткаабкладаньне паралізуе прадпрыймальніцкую актыўнасьць. Падаткавая палітыка практычна прывяла да задушэньня вытворцы й замарожваньня гандлю.

У той жа час радавыя грамадзяне рэспублікі нясуць увесь цяжар «либерализации цен» пры адначасовым захаваньні дзяржаўнай манаполіі на сродкі вытворчасьці. На фоне ўзбагачэньня асобных кланаў усё больш хуткімі тэмпамі йдзе зьбядненьне асноўнай масы насельніцтва.

Урад Беларусі катэгарычна адмаўляецца прыняць канцэпцыю заработнай платы, заснаваную па разьліку мінімальнага спажывецкага кошыку. Яе абараняюць новыя прафсаюзы, на якія аказваецца масіраваны ціск — ад фізычных расправаў з лідэрамі рабочага руху да пагроз з боку ўрадавых установаў і органаў пракуратуры. Адбыўся шэраг судовых працэсаў, у выніку якіх «доказана вина» незалежных сродкаў масавай інфармацыі, актывістаў рабочага руху.

Безпрэцэдэнтна манапалізаваныя сродкі масавай інфармацыі, уключаючы электронныя. Няма свабоды друку — адной з асноўных умоў дэмакратычнай дзяржавы, што перашкаджае законнай дзейнасьці прафсаюзаў.

Не выконваюцца Законы РБ, якія забясьпечваюць працоўныя і сацыяльныя адносіны ў грамадзтве. Сьмешнымі і ілжывымі выглядаюць абяцаньні ўраду наладзіць эканоміку, забясьпечыць энэргарэсурсамі, стварыць нармальны жыцьцёвы ўзровень людзей. Затое паўсюдна чыноўнікамі, дзяржаўнай намэнклятурай будуюцца палацы, чыноўнікі мяняюць айчынныя лімузіны на замежныя. Адбываецца зрошчваньне дзяржаўных органаў з мафіёзнымі структурамі.

БНП лічыць, што для прасоўваньня рэформаў, накіраваных на стварэньне прававой дзяржавы й пераходу да рынкавых адносін, для стабілізацыі эканамічнай і палітычнай сытуацыі ў Рэспубліцы Беларусь неабходна:

1. Прызнаць нездавальняючай дзейнасьць Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і патрабаваць яго адстаўкі ў поўным складзе.

2. Сфарміраваць шляхам кансультацый круглага стала з дэмакратычнымі сіламі ўрад народнага даверу й перадаць яму функцыі выканаўчай улады.

3. Прыняць новую Канстытуцыю Канстытуцыйнай асамблеяй.

4. Правесьці датэрміновыя выбары новага парлямэнту не пазьней сакавіка 1994 году.

Савет прадстаўнікоў Беларускага Незалежнага прафсаюза.

Апостальска-народная партыя патрабуе абмераць і падзяліць зямлю

Нядаўна ў Горадні створаны аргкамітэт Апостальска-народнай партыі. Пра мэты й задачы партыі распавядае актывіст аргкамітэту спадар М. Я. Салаўёў.

— Найперш, я б вызначыў два галоўныя накірункі дзейнасьці будучай партыі. Першае — гэта мэты. Правесьці абмер зямлі на Гарадзеншчыне па раёнах. Затым вызначыць долю зямлі кожнаму селяніну на мапе. Разьмеркаваньне весьці па жэрабу з выдачай дзяржаўнага дакумэнта на права карыстаньня. Сяляне, якія атрымалі надзел зямлі, змогуць працаваць самастойна на сваёй дзялцы, а пры атрыманьні далявога пая тымі, хто працуе ў калгасе, неабходна падтрымка калгасу. Пры жаданьні землеўласьнікі могуць аб'яднаць свае надзелы ў калектыўную гаспадарку.

— Як жа быць тым, хто жыве ў горадзе й жадае ўзяць надзел зямлі?

— Зямля, што знаходзіцца каля гораду ў радыусе 7—9 кілямэтраў, па праграме нашых статутных дакумэнтаў павінна перайсьці ў распараджэньне гараджан, якія змогуць скарыстаць гэтыя землі для агародаў. Мэтодыка атрыманьня надзелу такая ж, як і ў сялян. Але ў нашай праграме ёсьць адзін пунк, які прадугледжвае выдзяленьне зямлі гараджаніну ў памеры не пяці сотак, а дзесяці й нават, у выключных выпадках, да 1 гэктару.

— Гэта мэты, а якія правы можа гарантаваць ваша партыя ўласьніку?

— Праграма нашай партыі не дазваляе прадаваць зямлю, але гарантуе перадачу яе ў спадчыну. Калі няма спадкаемцы, то надзел можна перадаць другому гаспадару ў арэнду. Ёсьць яшчэ адзін момант. У выпадку, калі гаспадар хварэе ці яму не стае сілаў апрацоўваць надзел, ён таксама можа перадаць зямлю й мець за гэта 10% ад прыбытку. Як бачыце, дзяржава ня мае права, згодна нашай праграме, забраць зямлю ў гаспадара.

— Скажыце, дзе вас можна знайсьці ў Горадні?

— Сходы прыхільнікаў Апостальска-народнай партыі праходзяць а 11-й гадзіне кожную першую пятніцу месяца па адрасу: г. Горадня, вул. Горкага, 51, актавая зала.

Распытваў Г. АСТРОЎСКІ.

Заява

ГАРАДЗЕНСКАЙ АБЛАСНОЙ КАНФЭРЭНЦЫІ БНФ «АДРАДЖЭНЬНЕ» У ПАДТРЫМКУ ПРАФСАЮЗАЎ У АДРАС САВЕТА МІНІСТРАЎ І ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

11 сьнежня 1993 г.

Антынародная палітыка пракамуністычнага ўрада Кебіча і псэўдадэмакратычнага Вярхоўнага Савета прывялі да заняпаду эканоміку Беларусі, да непамернага росту цэнаў, недахопу тавараў і энэргарэсурсаў, і, урэшце рэшт, да мяжы жабрацтва большасьць грамадзянаў нашай краіны. Беларуская намэнклятура стала на крымінальны шлях раскраданьня дзяржаўнай маёмасьці, гандлю нацыянальнымі інтарэсамі і да ліквідацыі дзяржаўнай незалежнасьці. Апошняе абумоўлена тым, што ў выніку сваёй дзейнасьці пракамуністычная бюракратыя стала баяцца застацца адзін на адзін з уласным народам.

Таму мы, дэлегаты абласной канфэрэнцыі БНФ «Адраджэньне», зьвяртаемся да ўсіх працоўных Гарадзенскай вобласьці з прапановай падтрымаць зварот Менскага страйкавага камітэту аб падрыхтоўцы агульнадзяржаўнага палітычнага страйку. (Зварот надрукаваны ў «Народнай газеце» ад 7.12.93 г.). Яго галоўнымі патрабаваньнямі павінны стаць — адстаўка ўрада Кебіча, стварэньне пераходнага ўраду, правядзеньне датэрміновых дэмакратычных выбараў у новы Вярхоўны Савет, бо толькі пасьля гэтага магчыма правядзеньне рэформаў і паляпшэньне жыцьця людзей.

У гэты крытычны момант беларускай гісторыі мы зьвяртаемся да ўсіх дэмактарычных сіл вобласьці з заклікам аб'яднаньня і каардынаваньня дзейнасьці, каб выступіць адзіным фронтам у падтрымку сацыяльна-эканамічных правоў працоўных.

Жыве Беларусь!

Канец «Свабоды»

Чуткі пра паступовую ліквідацыю Радыё «Вольная Эўропа» — Радыё «Свабода» хадзілі ўжо ад нейкага часу, тым не менш, на Брадвэі 1775 — у ньюёркскім бюро радыё — ніхто не чакаў весткі, якая прыйшла напрыканцы кастрычніка: гэты аддзел зачыняецца зусім! Калі, як, што? — нічога не было вядома. Журналісты рыхтавалі праграмы без упэўненасьці, што выйдуць ў эфір.

Радыё «Вызваленьне» было створанае ў 1953 годзе з мэтай перадаваць падняволеным у Савецкім Саюзе народам інфармацыю з краін дэмакратычнага блека. Радыё «Вольная Эўропа» ужо тады працавала і было накіраванае на камуністычныя дзяржавы цэнтральнаўсходняй Эўропы, за «жалезнай заслонай». Абедзьве ўстановы фінансаваліся ЦРУ. У канцы 50-х гадоў Радыё «Вызваленьне» зьмяніла назву на Радыё «Свабода». У 1972 годзе РВЕ-РС пераходзяць з-пад ЦРУ пад нагляд Кангрэса Злучаных Штатаў Амэрыкі. Ствараецца тады кіраўнічы ворган — Рада для міжнароднага радыёвяшчаньня (Board for International In Formation». Інфармацыя, высланая ў эфір РВЕ-РС, не магла супярэчыць прынцыпам замежнай палітыкі ЗША.

Галоўнай сядзібай радыё зьяўляецца Мюнхэн. У ЗША працуюць два аддзяленьні — у Вашынгтоне і Новым Ёрку. Пасьля «аксамітнай рэвалюцыі» 1989 года РВЕ-РС пачало адкрываць свае прадстаўніцтвы ва Усходняй Эўропе.

У гэтым годзе РВЕ-РС налічвала каля 1600 чалавек, амаль чвэрць як х — гэта супрацоўнікі расейскай праграмы. Другой па велічыне рэдакцыяй зьяўляецца польская (125 чалавек), трэцяй — чэха-славацкая (каля 100).

У 1991 годзе РВЕ-РС было адным з больш сур'ёзных кандыдатаў на Нобэлеўскую прэмію міру за ролю, якую адыграла ў развале камунізму ў Савецкім Саюзе і ягоных цэнтральнаэўрапэйскіх сатэлітах. Але разам з гэтым паявіліся галасы, што паколькі РВЕ-РС дасягнула сваёй мэты — аджыло свои век.

Ужо прыняты канкрэтныя меры па зьмяненьні структуры гэтага радыё (слова «ліквідацыя» наогул не ўжываецца). Да кастрычніка 1995 года колькасьць працаўнікоў будзе скарочана да 705 чалавек, а гадавы бюджэт зьменшыцца ўтрая — з 210 на 75 мільёнаў амэрыканскіх даляраў. Першым на гэтыя зьмены перайшло новаёркскае бюро (43 асобы), якое зачыняецца з канцом года. Гадавы выдатак на яго ўтрыманьне складаў 4 мільёны даляраў і была гэта — паводле працаўніка беларускай службы Адама Акуліча — самая танная, пры тым высокапрафэсійная, праграма амэрыканскага радыёвяшчаньня.

Па-рознаму складваецца сытуацыя ў паасобных нацыянальных рэдакцыях. Прыкладам, афганская служба з 15 чалавек спыніла працу 18 кастрычніка, вугорская служба ў Новым Ёрку — з канцом кастрычніка. Польская і чэшская рэдакцыі будуць працаваць з Новага года ў Варшаве і Празе ды будуць налічваць па... 15 чалавек. Невядома як вырашыцца лёс балгарскай, румынскай ды югаслаўскай рэдакцый.

■

Першая беларуская перадача Радыё «Вызваленьне» выйшла ў эфір 20 мая 1954 года. Газэта «Бацькаўшчына» (н-р 12-13 за 1954 г.) так пісала пра гэтую падзею: «Вольнага голасу з вольнага сьвету, праўдзівай інфамацыі аб падзеях у сьвеце з асьветленьнем нашага беларускага жыцьця, нашых праблемаў у роднай беларускай мове — беларускае грамадзтва як на чужыне, так і на Бацькаўшчыне чакала даўно. Часіна гэтая нарэшце надыйшла.(...). Беларускія перадачы ў Радыё «Вызваленьне» — гэта наша першая штодзённая «газэта», (якую — М. В.)... «чытаць» не перашкодзяць беларускаму народу нат бальшавіцкія тыраны».

Важную ролю ў фарміраваньні аблічча беларускіх перадач адыграла і бюро ў Новым Ёрку, адкуль пастаянна ў эфір пачалі яны выходзіць у 1957 годзе — разам з пераездам у Амэрыку Янкі Запрудніка. На дзень 31.10.93 г. у Новым Ёрку былі падрыхтаваны 16 401 перадачы, у сярэднім па 4—10 хвілін кожная. Дамінавала палітычная публіцыстыка, але шмат месца адводзілася культурнай, літаратурнай, рэлігійнай тэматыцы.

Роля Беларускай праграм Радыё «Свабода» у Новым Ёрку не зводзілася адно да рыхтаваньня перадач. Гэта быў таксама цэнтр, у якім гуртавалася беларуская інтэлігэнцыя, воляй лёсу закінутая на амэрыканскі кантынэнт. Праз бюро прайшлі вядомыя ў беларускім руху асобы: Антон Адамовіч, Натальля Арсеньнева, Стась Станкевіч, Юрка Віцьбіч, Яніна Каханоўская, архіепіскап БАПЦ Васіль (Уладзімір Тамашчык), Вітаўт Тумаш, Вітаўт Кіпель, Язэп Менскі (брат Язэпа Пушчы), Анатоль Цярэшка ды іншыя. Сабраная была багатая бібліятэка, архіў — скрыпты, плёнкі, відэазапісы.

Адам Акуліч, які тут працуе апошнія 10 гадоў, на пытаньне, што далей, адказаў: «Відаць трэба будзе заняцца бізнэсам».

Мікола ВАЎРАНЮК.

ГРАМАДЗТВА

Нас уратуюць новыя выбары ў парлямэнт

Калі гляджу на асартымэнт тавару ў камэрцыйных шапіках, то думаю, што некалі, ў час разьвітога сацыялізму, гэткія дэлікатэсы большасьці з нас не зьяўляліся нават у сьне.

Пра крыніцы набыцьця дэфіцытнага тавару распавядае ДЫРЭКТАР ЗЬНЕШНЕГАНДЛЁВАЙ ФІРМЫ «ВЕЛС» У. ЛОЙКА.

— Першае, што жадаю сказаць, гэта тое, што з лёгкай рукі прэсы пераважная большасьць нашага грамадзтва думае аб камэрсантах, як аб махлярах, падманшчыках і прайдзісьветах. Але ж усё ня так. Па-першае, мы вельмі цяжка й многа працуем. Па-другое, дзякуючы нашым высілкам тыя, хто ганьбіць нас, адчулі па-сапраўднаму смак сьнікерса, марса й многага іншага. Вазьміце, напрыклад, маю фірму. Мы займаемся зьнешнегандлёвай дзейнасьцю. Купляем у прадпрыемстваў калійныя ўгнаеньні, прадаем іх у краіны Карыбскага басэйну. На выручку наўзамен вязем на Беларусь каву, віно, шакалад, дываны, боты, вопратку й многае іншае.

— У вас для рэалізацыі ёсьць свая крама?

— На жаль, крамы пакуль што мы ня маем. Рэалізуем свой набытак праз рэклямныя выдавецтвы ў большасьці дзяржаўным прадпрыемствам гандлю пад працэнты. Вось і зараз маем у вялікай колькасьці каву, какаву, абутак, дываны. Ёсьць ужо пакупнікі, так што, як бачыце, мы нічога й ні ў кога не крадзем, а наадварот, напаўняем крамы неабходнымі народу таварамі. Іншая справа кошты, заробак і інфляцыя. Народ зьбяднеў і яму не стае сродкаў купіць дарагі замежны тавар. На гэтай хвалі ўсеагульнага зьбяднення многім падаецца, што той, хто працуе ў бізнэсе, шуфляй грабе грошы.

— Сколькі ж тады сваім супрацоўнікам плаціць фірма «Вэлс»?

— Ня шмат, прыкладна 100—130 тысячаў рублёў атрымлівае радавы работнік. Я атрымліваю на 30% болей. Праўда, за правядзеньне камэрцыйнай зьдзелкі таму, хто яе з'арганізаваў, плацім 4% ад прыбытку.

— З кім вам лацьвей супрацоўнічаць, з тутэйшымі ці замежнымі партнёрамі?

— Вы правільна згадалі пра партнёрства. Менавіта з замежнымі фірмамі мы працуем на партнёрскіх адносінах. Яны не імкнуцца зарабіць на зьдзелцы максімальны прыбытак. Пры перамовах саступаюць працэнт ці колькі. Айчынны камэрсант ці нават дзяржслужбовец з нейкім асабістым задавальненьнем нахабна жадае ўзяць адразу ўсё. Бывае так, што пасьля адной камэрцыйнай апэрацыі з такімі «партнёрамі» ня хочацца болей мець справу.

— Хто з замежнікаў вам бліжэй, як бы мовіць, да супрацоўніцтва?

— Вышэй я казаў, што нашы інтарэсы — гэта краіны Лацінскай Амэрыкі. Ёсьць партнёры і ў Эўропе. Тут найперш трэба сказаць пра суседнюю Польшчу. Менавіта супрацоўніцтва з адной Шчэцінскай фірмай і паклала пачатак нашым першым зьнешнегандлёвым справам. Зараз болей працуем з вэнграмі. Купляем у іх віно «Такай-фурніт», яно добра ідзе праз дзяржаўную гандлёвую сетку. Адзеньне набываем ў Нямеччыне. Танізуючыя напоі — ў Югаславіі.

— Ваеныя дзеі не перашкаджаюць у супрацоўніцтве з гэтай краінай?

— Бізнэс не ваюе, а наадварот, спрыяе, я б сказаў, прыязьні. Так што подых вайны — не перашкода для камэрцыі.

— Як вам бачыца пэрспэктыва?

— Цяжка сказаць, бо гэты нягеглы ўрад і падначалены яму дэпутацкі корпус усіх узроўняў ня здольныя паспрыяць прыватніку, тым болей абараніць яго. Таму, каб лепей бачыць пэрспэктыву, трэба дабіцца новых выбараў дэпутацкага корпусу ўсіх узроўняў. Толькі новыя выбары і абраныя пасьля іх дэпутаты-прафэсіяналы ўратуюць камэрсанта і створаць умовы для рэформаў.

Распытваў Г. АСТРОЎСКІ.

На тэму пагранічча: ва ўсім вінаваты БНФ

З 1 сьнежня ў Беластоку распачаў сваю работу навуковы сэмінар на тэму «Пагранічча. Сацыялягічныя дасьледваньні». Паседжаньні праходзяць у інстытуце філязофіі й сацыялёгіі Філіяла Варшаўскага унівэрсітэта. Арганізатарам выступіў прафэсар Садоўскі з Беластоку.

Мэта сэмінару — як гаворыцца ў паведамленьні, што апублікавала газэта «Ніва» — выпрацаваць магчыма аб'ектыўныя веды наконт пагранічча, абмяняцца вопытам з дасьледваньняў і г. д.

Асаблівая ўвага адводзіцца ўсходняму пагранічча, яго спэцыфіцы, успрымаемай як польскім бокам, так і ўсходнімі суседзямі. Мяркуецца, што сэмінар пасадзейнічае станаўленьню новай сацыялягічнай субгаліны — сацыялёгіі пагранічча, а таксама паспрыяе распаўсюджваньню рацыянальных узораў грамадзкага сужыцьця на памежжы.

І ў заключэньне сваёй рэклямнай абвесткі прафэсар Садоўскі зазначае, што на сэмінары вынікі сваіх дасьледваньняў, роздумаў й высновы прадставяць вядомыя ў гэтай галіне спэцыялісты.

Ужо ў першы дзень сэмінару выступіў госьць з Беларусі, нехта прафэсар Спартак Польскі, загадчык лябараторыі этнічнай геаграфіі пэдагагічнага інстытута ў Менску. Тэма яго дакладу гучала так: «Перамены канфэсійнай структуры жыхароў РБ у 1970—93 г.г.» Працягвалася выступленьне каля дзьвюх гадзін.

Нешматлікія слухачы, большасьць якіх складалі тамтэйшыя беларусы, былі па-сапраўднаму зьдзіўлены. Бо замест таго, каб гаварыць па тэме свайго дакладу, прафэсар з РБ усю першую гадзіну пераканана даводзіў прысутным, які дрэнны БНФ і як ён хоча павыганяць расейцаў з Беларусі і адабраць у Летувы Вільню. А што датычыць тэмы свайго дакладу, то за дзьве гадзіны ён практычна нічога не сказаў, хіба што прывёў некалькі вядомых з прэсы зьвестак.

Сьціплыя беластоцкія слухачы пераглядваліся паміж сабой і нічога прафэсару з РБ не казалі, нават не імкнуліся задаваць пытаньні. Але тое, якімі дасьледваньнямі займаецца лябараторыя этнічнай геаграфіі пэдагагічнага інстытута ў Менску, напэўна, зразумелі ў Беластоку.

Цікава, аб чым будзе наступны даклад навукоўцаў з РБ? Можа, аб адзіна правільнай палітыцы ўрада РБ у пэрыяд з 1991-га да 1993-га гадоў, вядома, у дачыненьні да пагранічча.

Ф. МАЛЕЦКАЯ.

Зьдзекі за хрысьціянскую веру

У сям'і, дзе я нарадзіўся, было 15 дзяцей. Усе мы былі людзьмі глыбокаверуючымі. Адпрацаваўшы ў полі ці на сенажаці, сям'ёй ішлі да сьвятога храму памаліцца. Нас, грэкакатолікаў, на Львоўшчыне было шмат. Бадай праз вёску быў грэкакаталіцкі прыход. Ліхалецьце Другой сусьветнай вайны ўсё перамяніла, перакруціла. Пераможная Савецкая ўлада пачала прыцiскаць грэкакатолікаў. Я добра памятаю, як ля нашага сьвятога храма па загаду мясцовых партыйцаў дзяжурылі настаўнікі й натавалі тых, хто не забыўся на сваю веру й прыйшоў паслухаць слова Божае. На ўроках дзяцей з веруючых сем'яў прыніжалі тыя самыя настаўнікі разнастайнымі кпінамі кшталт: «Ты сёньня не разьбіў лоб молячыся ці не забыўся, што ідзе пост», «А ты на вячэру й сьнеданьне жарэш трэфнае?». Часам, ня вытрымаўшы зьдзекаў, мы, дзеці, плакалі, не жадалі больш ісьці да школы. За свае ж памылкі настаўнікі, кіруючыся цыркулярамі партыі, абвінавачвалі бацькоў. З такімі сем'ямі, дзе дзеці адмаўляліся ісьці да савецкай школы, размаўлялі карныя ворганы, я б сказаў, занадта жорстка. У апошнюю чаргу выдзялялі надзелы пад бульбу, пад сенажаць. Пасылалі з вобыскамі міліцыянтаў, якія шукалі самагонку, збожжа. Калі й гэтага, на думку камуністых, было мала, то наяжджалі ўсялякія падатковыя агенты. Ім не было складаным знайсьці доказы, што тая ці іншая гаспадарка ня заплаціла падатак. Дзякуючы іх хадайніцтву, з хлявоў забіралі апошніх сьвіней, авечак, кароў. Бывала й так, што гаспадара сям'і саджалі ў турму. Але, каб па-сапраўднаму зьняважыць вернікаў-грэкакатолікаў, камуністыя распачалі гвалтоўна зачыняць Сьвятыя храмы. Асабліва цынічна выглядала перадача грэкакаталіцкіх цэркваў на патрэбы праваслаўнай дыяспары.Назьдзекваўшыся ўволю над Вуніяй, «будаўнікі» сьветлай будучыні і ўвогуле забаранілі яе дзейнасьць.

Зараз, калі праз дзесяткі год асэнсоўваю мінуўшчыну, прыходжу да высновы, што тыя, хто ў наш час, страціўшы ўладу і ўсялякую падтрымку ў народзе, пачынаюць разважаць аб справядлівасьці, ня маюць на гэта маральнага права, бо яны — нашчадкі дэмана, які праз ідэю камунізма зьдзейсьніў нявымяральны гвалт над намі, хрысьціянамі.

В. СЕГІНЬ — грэкакатолік.

Няма куды кнігі несьці, каб было штосьці зьесьці

Адыйшоў той час, калі ўсюдыісныя кнігалюбы натоўпамі стаялі ля крамаў, чакаючы чарговага завоза літаратуры, каб набыць такі жаданы зборнік дэтэктываў альбо фантастыкі, калі квітнелі пункты кнігаабмена, а купіць кімсьці здадзеную ў скупку дэфіцытную кнігу было справай рэдкай ўдачы.

Зараз любы нававыдадзены бэстсэлер стаў даступным кожнаму, хто можа выкласьці за адзін том некалькі тысяч рублёў. Але такіх знаходзіцца ўсё меней і меней. Затое больш становіцца тых, хто нясе кнігі не з крамы дамоў, а наадварот. Людзі, што гадамі, а некаторыя дзесяцігоддзямі, руплiва зьбіралі асабістыя бібліятэкі, сёньня вельмі часта вымушаны прарэджваць іх, каб як-небудзь выправіць сямейны бюджэт, які дае ўсё большы крэн.

Цяпер у скупцы можна набыць практычна любую кнігу мінулых гадоў выданьня, але набываць няма каму. А так як тое, чым ужо завалены паліцы, не распрадаецца, то ўвогуле ніякую літаратуру не прымаюць у ніводнай кніжнай краме Горадні. І вымушана бабулька вяртацца дадому з той жа манішкай нікому не патрэбных кніг. А да пэнсіі яшчэ дажыць трэба. Але як?..

М. Г.

Ужо й піва ня ўсім па кішэні

Днямі раз-пораз пачаў спыняць свае вытворчыя цэхі Гарадзенскі піўзавод.

«Прычына не ў адсутнасьці сыравіны ці іншых неабходных кампанентаў,— згадвае на запыт кар. «Пагоні» загадчыца вытворчасьцю завода спадарыня Л. В. Пастухова.— На заводзе ёсьць у поўным асартымэньце ўсё неабходнае. Але, на жаль, непамерны рост коштаў на сыравіну стварыў такую сытуацыю, што сёньня пляшка нашага піва у краме каштуе бадай 500 рублёў. Адпускны кошт на моцны напой «Адпачынак» — 1010 рублёў. Гэта не па кішэні большасьці пакупнікоў. Таму, каб хоць як разгрузіць перапоўненыя склады завода, й прыходзіцца часова спыняць той ці іншы цэх».

Г. У.

Гарадзенскае КДБ рамантуецца

Як стала вядома, Гарадзенскае вабласное ўпраўленьне дзяржбясьпекі заключыла працоўнае пагадненьне на выкананьне будаўніча-рамонтных работ з адным МП Горадні.

Згодна гэтаму пагадненьню, МП павінна адрамантаваць калідоры й некалькі пакояў у галоўным будынку КДБ.

Дарэчы, усе рамонтныя працы абыдуцца КДБ прыкладна ў 1,5 мільёнаў рублёў.

Вайсковыя боты гарадзенскай работы

Заказы Міністэрства абароны Беларусі пачало сёлета выконваць акцыянэрнае таварыства «Гроднаабутак». З канвеераў таварыства пачалі зыходзіць боты выключна для афіцэрскага складу Беларускага войска.

Дарэчы, паслугамі гарадзенскіх абутнікоў карыстаецца ня толькі Міністэрства абароны, адпаведныя захады зроблены й памежнікамі.

Г. У.

Дзеля ўзнаўленьня Каложы

Мяркуецца, што 10 студзеня будучага году Горадню наведаюць гэнэральны й камэрцыйны дырэктар славутай французкай рэстаўрацыйнай фірмы «Браншон». Мэта іх візыту — на працягу тыдня на месцы азнаёміцца з Каложскай царквой і вывучыць магчымасьці гарадзенскіх рэстаўратараў па яе аднаўленьню. Французы абяцаюць бязплатныя кансультацыі й стажыроўку нашых спэцыялістаў, бо іх прафэсійная падрыхтоўка й навыкі пакуль не дазваляюць якасна аднавіць першапачатковы выгляд Каложы.

А. Д.

СУМЕЖЖА

ШКОЛА ГЭАПАЛІТЫКІ

Ці акупяцца «інвестыцыі» у чыгуначную станцыю Адуцішкі?

Кожны шукае сабе месца пад сонцам. Звыклая сцэна на пляжы: хтосьці бавіцца ў вясёлай кампаніі, хтосьці штурхае суседа лакцём, хтосьці дэманстратыўна адварочваецца адзін ад другога. Гэтак і цэлыя народы — хтосьці шукае кампанію, хтосьці адварочваецца.

Сёньня, калі незалежная Беларусь фармуе сваю гэапалітыку, цікава паглядзець, як гэта робяць іншыя краіны, ну хоць бы нашыя бліжэйшыя суседзі. Прапануем да ўважлівага прачытаньня пераклад артыкула з газэты «Летувос рытас».

Пасьля ўзнаўленьня незалежнасьці Летувы адной з галоўных задачаў яе зьнешняе палітыкі стала ўрэгуляваньне адносінаў з бліжэйшымі суседзямі. З улікам той сытуацыі гэта было сапраўды нялёгка, тым ня менш было зроблена ня так ужо й мала.

Пасьля пераходу да ўлады ЛДПП канцэпцыя зьнешняе палітыкі стала перагледжацца. Папярэднікі былі абвінавачаны ў «стварэньні пудзіла» ды ідэалізацыі зьнешняе палітыкі — былі прапанаваны лёзунгі яе прагматызацыі і эканамізацыі, на падставе якіх павінны былі рэгулявацца й адносіны з бліжэйшымі суседзямі.

Наколькі пасьпяхова гэта атрымалася зрабіць?

... Цяперашняя ўлада магла б пахваліцца хіба што разьвіцьцём адносінаў з Беларусьсю, якія да гэтага часу практычна былі на нулю. Дыпляматычныя стасункі з гэтым бліжэйшым суседам былі ўсталяваныя адразу ж пасьля выбараў, а на сустрэчы прэм 'ераў Летувы й Беларусі 29 кастрычніка 1993 года былі вырашаны шмат якія пытаньні, што ўяўляліся праблематычнымі. Дасягнута дамоўленасьць, што чыгуначная станцыя Адуцішкі будзе належыць Летуве, а друскеніцкі санаторый «Беларусь» здаецца ў арэнду Беларусі на 99 гадоў.

Здавалася б, можна толькі пахваліць цяперашнюю ўладу і адначасова парадавацца ейнай здольнасьці шляхам перамоваў урэгуляваць адносіны з партнёрам, які нядаўна распасюдзіў у ААН заяву, дзе Вялікае Княства Літоўскае атаясамлялася з дзяржавай Беларусь.

Тым ня менш, ёсьць адна цікавая акалічнасьць. У той жа дзень (29 верасьня), калі прэм 'еры Летувы й Беларусі ў Вільні «абмянялі» чыгуначную станцыю на санаторый, у Нью-Йорку адбылося галасаваньне адносна новых нясталых членаў Рады Бясьпекі. Ад усходне-эўрапейскай групы прапаноўваліся два кандыдаты — Чэхія й Беларусь.

Чэхія атрымала 113 галасоў, Беларусь — 62. Паколькі дзеля таго, каб стаць членам Рады Бясьпекі, неабходна набраць дзьве трацiны галасоў (117), адбыўся другі тур галасаваньня. Першага Чэхіі на гэты раз была яшчэ большай — за яе падалі галасы 127 членаў ААН. Летува абодва разы галасавала за Беларусь...

Варта зьвярнуць увагу яшчэ на адну акалічнасьць. Вынікі галасаваньня былі практычна вядомы загадзя. З улікам гэтага можна сцьвярджаць, што Летува, аддаючы свой голас за Беларусь, імкнулася толькі прадэманстраваць сваю пазыцыю... Цяжка казаць адназначна, ці зьяўляецца гэта рашэньне аптымальным. Зыходзячы з патрэб дня сёньняшняга, такая пазыцыя Летувы, несумненна, садзейнічала ўрэгуляваньню адносінаў з Беларусьсю, набыцьцю чыгуначнай станцыі Адуцішкі й вяртаньню нам гэадэзічных картаграфічных матэрыялаў. Акрамя таго, прэм 'ер Беларусі паабяцаў на працягу месяца выплаціць доўг Летуве — 10 млн. даляраў ЗША.

Аднак, з другога боку, пазыцыю Летувы трэба ацэньваць з улікам пэрспэктывы. Чэхія (разам з Польшчай і Вугоршчынай), так бы мовіць,— авангард былога сацыялістычнага блёку. Гэтыя дзяржавы бліжэй за іншыя стаяць да асноўных структураў дэмакратычнага Заходняга сьвету (Эўрапэйскага Саюзу, НАТА, Заходнеэўрапэйскага Саюзу і інш.), і калі нехта з былога ўсходняга блёку стане членам гэтых арганізацыяў, то ўзгаданыя дзяржавы будуць сярод іх першымі. Як яны паглядзяць на Летуву, сёньня можна толькі меркаваць.

Нягледзячы на заўсёды дэкляруемую кіраўнікамі Летувы накіраванасьць ў Эўропу, 29 кастрычніка ў ААН Летува прадэманстравала ўсяму сьвету, што сёньня ёй усё яшчэ бліжэй Усход. Нэйтральны назіральнік, які нічога ня ведае аб адносінах Летувы й Беларусі, азнаёміўшыся з вынікамі галасаваньня, можа канстатаваць, што пазыцыя Летувы адрозьніваецца ад пазыцыі яе суседзяў — Латвіі, Эстоніі, Польшчы, якія галасавалі за Чэхію.

Яму застаецца толькі чакаць, ці настане той момант, калі Летува на справе, а не на словах паверне ў бок Захаду.

... Ці акупяцца інвестыцыі Летувы ў чыгуначную станцыю Адуцішкі і 5,6 га вакол яе, пакажа будучыня.

В. С.

Прывід Пераяслаўя

Ад 'яжджаючы з Менску, вельмі хацелася зразумець: мэтрапаліт Філарэт праводзіць палітыку маскоўскага патрыярхату (Масквы), прыкладвае ўсе намаганьні, прынамсі, ў сфэры рэлігіі, як мага шчыльней далучыць Беларусь да Расеі ці такое адданае падпарадкаваньне маскоўскаму патрыярхату падкрэсьлівае своеасаблівую абаронную рэакцыю супраць экспансіі лацінскага (чытай: польскага) Касьцёлу ў Беларусі? Перад гэтым ў гутарках з Яго прэасьвяшчэнствам, каталіцкімі сьвятарамі, з міністрам Жыльскім я зразумеў, што праваслаўе, напэўна, адчувае сур 'ёзную пагрозу, паколькі так горача, чуць ці не дэманстратыўна, аб 'ядноўваецца. Гэта азначае, што кіраўнікі Касьцёлу, якія адказваюць за «экспансію ксяндзоў» на Беларусь, няшмат зразумелі з апошніх 400 гадоў польскай гісторыі. Альбо наадварот: ведаюць яе дасканала, а робяць па-свойму, не зважаючы на інтарэсы 40-мільённай Польшчы й 11-мільённай Беларусі.

Як мне здаецца, Польшча (нязьменна на працягу некалькіх стагоддзяў) адыгрывае падобную ролю ў стасунках да Усходу, як Францыя ў адносінах да нас. Нязьменна адвеку на гэты шанц накіраваны марныя ідэялягічныя імпэрскія мрояныя пэўных колаў палякаў альбо падобныя дзеяньні лацінскага Касьцёлу, які свае мэты імкнецца дасягнуць за наш кошт. Хацелася б, каб хто-небудзь паказаў тую карысьць, якую Рэч Паспалітая на працягу чатырох стагоддзяў атрымвала ад увядзеньня вуніі на Усходзе. Страты можа падлічыць нават звычайны вучань, які вывучае гісторыю гэтага рэгіёну Эўропы па праграме сярэдняй школы: уступленьне І Рэчы Паспалітай у войны з Казакамі, якія ваявалі і за абарону праваслаўя — канчаткова падарвалі дзяржаву эканамічна й палітычна, тым самым зрабілі яе безабароннай перад Швэцыяй, а затым і іншымі заваёўнікамі, вымушаючы экспансію каталіцызму, зварот Украіны ў кірунку Масквы ў XVII ст., умяшаньне Расеі ва ўсе польскія справы на працягу XVIII ст. пад прыкрыцьцём таго, што парушаюцца правы праваслаўных. Нарэшце XX стагоддзе: дзякуючы вуніі, украінцы здолелі захаваць сваю нацыянальную самасьвядомасьць, вярнуць ідэю адраджэньня самастойнай дзяржаўнасьці, але палякі заплацілі за гэта 100 тысячамі забітых на Падольлі, Валыні, а таксама 200 тысячамі памерлых ад голаду, зьнясіленых і параненых. Зараз можна паразважаць над тым, ці вунія ў XIX ст. на былых абшарах Рэчы Паспалітай першай прыняла на сябе націск русіфікацыі, ратуючы тым самым спрадвечныя польскія землі, хоць гэта не больш, чым тэарэтычныя развагі.

Падобна таму, як і пару гадоў назад на Украіне, цяпер у Беларусі лацінскі Касьцёл праводзіць сваю палітыку. Адвалочна рукамі палякаў — ксяндзоў, біскупаў. Не маю падстаў, каб давяраць тым фактам, якія мне прывёў мітрапаліт Філарэт (на 150 лацінскіх ксяндзоў толькі 26 беларусаў). Замест таго, каб паспрыяць навукова, культурна, маральна, палітычна, яны зьняважліва ставяцца да палітыкі новых дзяржаў, у якіх гэтыя праблемы асабліва адчувальныя. Не хацелася б, каб украінцы ці беларусы да старых польскіх грахоў дадавалі новыя, але хутчэй за ўсё прыбаваць: ксяндзоў з Мазамбіку, Ірляндыі ці Бразыліі не абвінаваціш у паланізацыі, бо іх за Бугам няма, хоць, магчыма, павінны былі там быць. Нельга абвінаваціць беларускі ўрад у тым, што ён дазволіў прыехаць у Беларусь 50-ці ксяндзам з Польшчы толькі ў адным годзе. Можа, гэта й замала паводле меркаваньняў польскага Касьцёлу, але ці недастаткова, калі браць пад увагу патрэбы палякаў, якія там жывуць.

Аж ня верыцца ў тое, як мала навучылі нас падзелы Рэчы Паспалітай, безгалова палітыка II Рэчы Паспалітай у адносінах да нацыянальных меншасьцяў. Хто ведае: калі б перад вайной замест таго, каб зачыняць украінскія й беларускія школы, высылаць на іх карнікаў вайсковых і паліцыйных, наадварот даць ім аўтаномію, далучыць да навукі, культуры, польскіх традыцый, ці пасьля вайны гэтыя народы ня сталі б сапраўдным буфэрам, які паставіў бы Польшчу ў бясьпечную зону накшталт Аўстрыі ці Фінляндыі? Адна справа загарнуць пад сябе дзяржаву, якая існуе толькі некалькі месяцаў, а іншае — з усімі яе структурамі, аб 'яднанай аўтаноміяй з іншай. Народы доўга памятаюць ня толькі крыўды, але й дабро — савецкая гэгемонія не была для балгараў нявыноснай, бо яны памяталі падзеі мінулага стагоддзя.

Дваццаць гадоў разумнай палітыкі перад вайной, асабліва ў адносінах да ўкраінцаў, маглі б цалкам зьмяніць вобраз акупацыі — Падольля ці Валыні ня стала б, бо ня ўзьнікла б такой патрэбы. Не было б таксама акцыі «Wisla». Я ўжо не кажу аб распаўсюджваньні польскай культуры, мастацтва на Усход, на землі, якія больш за 700 гадоў зьвязаны з нашай дзяржаўнасьцю і, натуральна, спрыяльна ставяцца да польскай культуры. На жаль, мы забыліся, што пасьля 700-гадовай мілітарыскай экспансіі на Усходзе знаходзімся зараз на нулі, і калі нешта нам пакінулі, то цяпер аб гэтым можна казаць толькі ў шырокім сэнсе разуменьня культуры.

Цяпер мы можам ігнараваць Беларусь ці Украіну як самастойныя суб 'екты, але яны абыйдуцца й без нас. Гэты варыянт быў вядомы яшчэ 350 гадоў таму, ён скончыўся Пераяслаў ем (адданьнем напачатку часткі, а потым і ўсёй Украіны ўзмоцненай Расеі і, у выніку, падзеламі Рэчы Паспалітай). Прысмак Пераслаўя адчуваўся ў словах Філарэта, калі з поўным пераканаьнем ён казаў мне аб патрыярхальным узначаленьні Масквой Беларусі. Гэтая сытуацыя не ўзьнікае з любові беларусаў да расейцаў. Справакаваў яе польскі Касьцёл, а польскі сэнат, сэйм і ўрад пусьцілі гэта на самацёк. Нешта там рабілася астатнім часам і дакладна нешта з гэтага маем. Але не больш.

Павел Ясеніца пісаў, што вялікім, на жаль, ня зьдзейсьненым прызначэньнем Рэчы Паспалітай была вольная, моцная эканамічна й мілітарна Украіна. Ведаў, што казаў: два дружалюбныя 40-мільённыя народы ў цэнтры Эўропы без праблемаў зьвялі б такога Сталіна да памераў Чаушэску ў помесі з цэзарам Бакасам. У такой палітычнай канфігурацыі рэвалюцыя магла б сягнуць толькі Сібіры, Манголіі. Сёньня Беларусь і Украіна сталі свабоднымі краінамі. На літасьць Боску, нам ня трэба рабіць выгляд, што мы гэтага не заўважаем. Падтрымаем іхнюю свабоду не для іх, а перш за ўсё для саміх сябе.

Рычард Сурмач, журналіст (адзін з нямногіх людзей), які ведае, што рэальна адбываецца на Сьлёнзку Апольскім, выслухаўшы мой аповяд па вяртаньні з Менску, сказаў:

— На Сьлёнзку маем сытуацыю такую самую. Нюанс заключаецца ў тым, што мы знаходзімся ў ролі беларусаў, а немцы на мейсцы палякаў. Ці Касьцёл гэтага не заўважае?

Адам КУЛІК.
«Kultura», Парыж.
(Пераклаў М. КАРНЕВІЧ).

Добра, што ня зьелі

Як паведаміла агенцтва «Эльта», за дзевяць месяцаў бягучага году дзяржаўныя інспэкцыі па гігіене ў гарадах і раёнах Летувы забаранілі рэалізацыю амаль 800 тон харчовых прадуктаў з-за дрэннай якасьці.

Спэцыялісты ў вобласьці гігіены сьцьвярджаюць, што ў сьпісе найбольш забруджаных прадуктаў харчаваньня — вараныя каўбасы, субпрадукты, кандытарскія вырабы.

А. Д.

ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНАСЬЦЬ

Ультыматум беларускіх партызанаў Язэпу Пілсудскаму

Яшчэ падчас Рызскіх польска-савецкіх перамоваў 1921 г. Беларуская Партыя Сацыялістаў-Рэвалюцыянэраў (БПС-Р) пачала рыхтаваць паўстаньне ў абодвух частках Беларусі. Аднак у Савецкай Беларусі паўстаньне было сарванае масавымі арыштамі сяброў БПС-Р чэкістамі. Па гэтай прычыне было вырашана ўзьняць паўстаньне толькі ў Заходняй Беларусі. Летам 1921 года быў створаны Цэнтральны Беларускі Паўстанцкі Камітэт на чале з У. Пракулевічам — лідэрам Рады Случчыны падчас Слуцкага паўстаньня. Галоўны штаб беларускіх партызанаў узначаліў падпалкоўнік Усьпенскі.

25 верасьня 1921 года ў чэшскай Празе пачалася нарада беларускіх палітычных партыяў, якая назвала пастановы рызскага тракту акупацыяй Беларусі й прыняла адозву з заклікам да барацьбы за еднасьць і незалежнасьць Бацькаўшчыны. Урад БНР, які знаходзіўся ў Коўне, атрымоўваючы фінансавую дапамогу ад летувіскага ўраду, пачаў умацоўваць і пашыраць партызанскі рух у Заходняй Беларусі. Уся яе тэрыторыя была падзеленая на чатыры паўстанцкія акругі з цэнтральным падпарадкаваньнем. Здавалася, што посьпех паўстаньня ўжо забясьпечаны, але...

Польская дэфэнзыва заслала ў падпольле свайго агента Эдуарда Лянкевіча, жыхара мястэчка Саколка, і па яго даносу на пачатку 1922 года задушыла падпольныя структуры масавымі арыштамі. Былі арыштаваныя й кіраўнікі Беластоцкага й Гарадзенскага раёнаў Вера Маслоўская й Адам Трыпуз. Але на волі засталіся партызанцкія каманьдзіры: Скамарох (Гэрман Шыманюк), Хмара (Вячаслаў Разумовіч), Чорт, Пугач і іншыя. Імі й быў складзены й перасланы Язэпу Пілсудзкаму «Ультыматум», тэкст якога падаецца ў адпаведнасьці з мовою арыгіналу:

«УЛЬТЫМАТУМ пасланы Паўстанцкім штабам Начальніку Польскай Дзяржавы Пілсудскаму.

«Начальніку Польскай Дзяржавы Пілсудскаму ў Варшаве. Копія Старшыне Лігі Нацый у Жэневе. Ад акружнога атамана беларускіх партызанаў грамадзяніна Гэрмана Скамароха. Беларусь. Чынны Канспіратыўны Штаб. УЛЬТЫМАТЫЎНЫЯ ВЫМАГАНЬНЯ.

З прычыны разкрыцьця польскімі ўладамі нашай беларускай вайсковай арганізацыі, якая паставіла сабе мэтай высвабадзіць Беларусь ад векавога гвалту і ўціску і цяперашняй акупацыі,— значэ ня сакрат, што зьяўляемся ворагамі польскай акупацыйнай ўлады ў Беларускім краю, але нічуць ня ворагамі польскай улады ў Варшаве...

Мы ўпаўнамочаны ад пятнаццаці тысяч партызанаў і ўсяго сялянства паветаў Беластоцкага, Бельскага, Берасьт-Літоўскага, Ваўкавыскага, Пружанскага і др. зьвярнуцца да Вас, Пан Пілсудскі, і, праз Вас, да ўсяго Польскага Народу аб прызнаньні нашых ніжэй пісаных вымаганьняў, а найменна:

1. У імя справядлівых чалавечых правоў адмовіцца ад прэтэнзій на Беларусь і прызнаць яе права на самаазначаньня як нацыі.

2. Неадложна спыніць жорсткія рэпрэсіі ў стасунку да ўсіх беларусаў, а также перастаць апечатываць праваслаўныя храмы, арэшты сьвяшчэннікаў, обыскі, біцьцё палітычных дзеячоў у вашых турмах і прызнаць недатычнасьць да ўсяго беларускага.

3. Неадложна звольніць з турмаў усіх арэштаваных у пэрыяд ад 1-га студзеня 1922 г. па 2-е красавіка, г. зн. па дату атрыманьня гэтага.

4. Неадложна спыніць высеканьне лясоў, а также перастаць вывазіць розныя матэрыялы, як і машыны, лесапільні, желязнадарожную маёмасьць і інш.

5. Неадложна прыгатаваць для эвакуацыі польскія вайсковыя часткі, жандарскія атрады, сыскныя аддзелы і паліцыю.

6. Дзяржаўныя ўстановы і іх маёмасць павінны быць поўнасьцю перададзены, а также і народныя банкі Беларускага краю, як ўласнасьць Беларускага Народу.

7. Неадложна склікаць мешаную Камісыю для перадачы ўсіх спраў і рашэння пільных пытаньняў.

Калі вышэй пісаныя вымаганьня ня будуць прызнаны Польскім Урадам і Польскім Народам, а яшчэ больш пойдуць рэпрэсіі, арэшты і розныя праследаваньня на беларускі Народ, то мы наўсуслыш заяўляемо, што за вынікі, якія яны ні станацца, мы не адпаведаем.

Мы ня хочам пагражаць Вам, а папераджаем, што не прызнаньне нашых справядлівых дамаганьняў пацягне за сабой страшныя вынікі. Мы прымусім загаварыць аб сабе ўвесь сьвет. Мы прыймем самыя страшныя і самыя зьніштажаючыя способы і дзеля таго, што з рэгулярнай арміяй змагацца нам цяжка ў адкрытай бітве, то мы застасуем наша адкрыцьцё...

Вы закрычыце аб нашым зьверстве і негуманнасьці, але мы лапатнікі-селяне выдуманых зьдзекаў ня ведаем, а зробім тое, што мы ўзналі і што нашы рады забаспечаць і вас загубіць... Тады вы ацэніця нашы галовы даражэй, чым па 50.000 мар., як гэта цэніця цяпер.

Вы пастараецеся арэштаваць ня толькі нашых жон, вы арэштуеця старцаў: бацькоў, матак і многа другіх нашых братоў і вы выдумаеця яшчэ больш здумна гвалтаваць заключоных, ня тое што выламываць рукі, заганяць пад пазнокці шпількі, плечы кусаць і інш., але яшчэ лепш і мастацка мучыць, ды ўсё гэта не паратуе вас ад біча помсты.

Мы верым, што дабьемся вызваленьня і што сваёй перамогай ўмацуем наш нацыянальны сьцяг над нашай свабоднай Народнай Дэмакратычнай Беларускай Рэспублікай.

Мы верым, што ўся здаровадумучая Польшча і ўвесь сьвет на нашай старане справядлівасьці, дык мы будзем чакаць мірнага развязаньня нашых вымаганьняў, якімі Вы нас уцешыцця праз польскую, расійскую і замежную прэсу. Апошні дзень тэрміну дзевятнадцатага красавіка ст. стылю. Калі ж прэса будзе маўчаць, гэта будзе знакам змаганьня за вызваленьне Беларускага Народу з пад польскага гвалту.

Да Вас, Пане Старшыня Лігі Нацый, звертаемося мы, паняволенныя беларусы, і просім не дапусьціць далейшых гвалтаў над намі, мы вымагаем нашай незалежнасьці і нашай свабоды.

Атаман гарадзеншчыны Г. Скамарох,
Вып. аб. Начальніка Штабу Беларускіх партызанаў Палкоўнік (подпісь).
Ад 'ютант (подпісь) 30 сакавіка 1922 г.».

(«Беларускі сьцяг», № 2 за 1922 г., Б. 34-35).

Аднак Пілсудзкі маўчаў... Тады партызаны йшчэ раз напамінаюць яму аб ультыматуме, на гэты раз тэлеграмаю:

«Варшава. Начальніку Польскай Дзяржавы пану Пілсудскаму. Гэтым пытаем Вас, пане Пілсудскі, чым тлумачыцца не атрыманьне адпоpředзі на наш ультыматум, пасланый 30 сакавіка н. ст. бягучага году. Дзеля гэтага яшчэ раз напамінаем, аб нашым ультыматуме, каторы кажэ: каб польская ўлада прызнала беларускую дзяржаву, як такую і прыняла сваю акупацыйную ўладу з нашага краю. У здарэньні адмовы, або не жаданьня адпаведаць на нашы вымаганьні, папераджаем, што прыйме пагалоўнае зьніштажэньне паліцыі, жандармэрыі, польскай арміі і ўсёй шляхты...

Гэта тэлеграма выслана партызанамі са ст. Чэхі, якую былі часова заняўшы паўстанцы».

(там жа, Б. 35)

Але й на гэты раз чакаць адказу было дарэмна. Рэпрэсіі польскай акупацыйнай ўлады не спыніліся, а, наадварот, узмацніліся. Відаць, палякі ня верылі, што беларусы здолеюць арганізаваць масавы супраціў акупантам.

У красавіку 1922 года па ўсёй тэрыторыі Гарадзеншчыны, а пераважна ў заходняй яе частцы, пачаліся чыннасьці беларускіх партызанаў. У ліпені яны дасягнулі свайго апагею.

І апошні дакумэнт — «Ліст з Лідчыны», зьмешчаны ў часапісе «Беларускі сьцяг», № 4, жнівень—верасень 1922 г.:

«Беларускі рух расьце і пухне, як на дражжах. Сьвядомасьць нацыянальная расьце буйным тэмпам. Страшныя прасьледваньні з боку польскіх улад толькі ўзмацняюць стыхію народнага гневу. У іншых мясцох лес абвешчаецца ўласнасьцю народу. Адміністрацыя маёнткаў на сьмерць запалохана. Наведваюцца партызаны. Частка паноў уцякла, а ў другія маёнткі наслалі салдатаў дзеля абароны. Былі выпадкі бурных спатканьняў народу з панамі і адміністрацыяй (в. Купры). Дэзэртырства ў арміі нябывалае. Уцякаюць з-за Варшавы, Сувалак, Горадні, Аўгустова, Нова-Вілейска і іншых месц. Частка хаваецца ў доме, а значныя лічбы ў лесе. У павеце апавешчана ваеннаасаднае палажэньне. Гуляюць атрады карацельныя і па барацьбе з дэзэртырствам, таксама палявая жандармэрыя. Многа арыштаваных. Каб не вядомыя Вам перашкоды, мы былі б сьведкамі здарэньняў шырокага маштабу, а можа і гістарычных.

З пашанаю Ш-віч».

Кіраўніцтва беларускіх партызанаў адвяло частку сваіх сілаў у Летуву, дзе быў створаны Беларускі Стралецкі Саюз. Застаўшыся партызанскія аддзелы ў хуткім часе падпалі пад уплыў камуністаў. Гэта адбылося пасьля зьліцьця левазэраўскай Беларускай Рэвалюцыйнай Арганізацыі з кампартыяй, а таксама перамоваў паміж беларускімі сацыялістычнымі партыямі й бальшавікамі ў Менску ў сакавіку 1923 года.

А што здарылася з аўтарам «Ультыматуму» Гэрманам Шыманюком (Скамарохам)? Ён у хуткім часе апынуўся ў БССР, дзе, відаць, неўзабаве быў ліквідаваны гэпэўшнікамі.

Сяргей ЁРШ.
г. Слонім.

На чужыне добра, але часам на сэрцы туга

Некалі Мікола Дзікавіцкі са сваім бацькам — пінскім шляхцічам Рыгорам Дзікавіцкім спорыў, мауляў: «Ты, тата, не разумееш Савецкай улады і таму супраць яе». Але, трапіўшы на вайсковую службу ў Эстонію, нечакана пераменіў свае погляды. Пасьля службы ў войску і зусім не вярнуўся дадому, застаўшыся назаўжды ў Эстоніі. Сёлета на Дзяды я сустрэў яго на могілках ля магілаў бацькоў.

— Спадар Мікола, столькі год вас ня было ў родных мясьцінах і вось такая сустрэча!..

— Ведаеце, я неяк адчуў патрэбу на гэтыя сьвяты прыехаць сюды. Раней было як? Сьвяткаваліся Савецкія сьвяты, а я па сваіх пераканьнях даўно стаў антыкамуністам. Таму, калі ўсё ўрэшце-рэшт стала на свае месцы, я й прыехаў да дому. На жаль, спазьніўся на 13 гадоў і ня змог перапрасіць бацьку за юнацкія памылкі.

— Як жа пачуваеце сябе на чужыне?

— Эстонія мне не чужына. Яна даўно стала маёй Радзімай. І ня толькі таму, што мая жонка эстонка па паходжаньню. Проста, жывучы сярод эстонцаў, я пранікся іх праблемамі, іх сьветапоглядамі. Мне таксама, як ігэтаму невялічкаму народу, захацелася жыць вольна, самому вызначаць свой лёс. Толькі сярод эстонцаў я нарэшце па-сапраўднаму зразумеў зьмест маіх і бацькавых спрэчак. Бацька раней, чым я, зразумеў усе выгоды «сьветлага» калгасна-камуністычнага жыцьця, бо ў яго аднялі тое, на чым ён стаяў,— зямлю, гаспадарку, магчымасьць пачуваць сябе годна. Зараз, калі асэнсоўваю бацькавыя перасьцярогі, разумею.— А ён ўжо тады гэта адчуў,— што да густу расейскаму простаму люду, аніяк непадыходзіць пінскаму шляхцічу. Памятаю, як ён казаў мне, што малыя народы ствараюць культуру вялікага народа, які, як крывасмок, высмоктвае ўсё лепшае з іх. Цяпер мне зразумела, каго бацька меў на ўвазе і чаму ён не прыняў Савецкую ўладу, бо яна таксама была скіравана на квітненьне адной мовы, адной культуры, адной, нарэшце, веры ў Бога, і ўсё гэта робіцца на крыўду іншых народаў.

— Вы згадваеце пра еднасьць эстонцаў ў барадзьбе за права чалавекам звацца, а ў той жа час тэлебачаньне, радыё, газэты пішуць зусім іншае?

— Тое, што пішуць афіцыйныя сродкі інфармацыі, няхай застанецца на іх сумленьні. Я скажу наступнае: ніхто ў Эстоніі не прыціскае іншыя народы. Проста ў гэтай краіне прымаюцца такія законы, якія па сваму зьместу вымагаюць ад нацыянальных меньшасьцяў веданьня эстонаскай мовы, гісторыі, культуры, традыцый. Таксама яны вымагаюць з павагай ставіцца да ўсяго дзяржаўнага-эстонскага. На мой погляд, так і павінна быць. Проста тыя, хто дагэтуль мроіць імпэрскімі мерамі, няможа пагадзіцца з лягічным ходам гісторыі. А прэса, ня вывучыўшы пытаньня, далдоніць пра дыскрымінацыю рускамоўнага насельніцтва. Дарэчы, гэтым займаюцца толькі ў Маскве, ды магчыма ў роднай сувэрэннай Беларусі.

— Скажыце, як да ўсяго, што дзеецца ў Эстоніі, ставіцца беларуская дыяспара?

— Няма адзінага пункту погляду. Ёсьць тыя, хто за Саюз — гэта ў большасьці вайскоўцы, выхадцы з Беларусі. Але ёсьць і тыя, каму дзяржаўнасьць Эстоніі неабыякавая. Я асабіста адношуся да іх.

— А як да такіх людзей, як вы, адносяцца самі эстонцы?

— З павагай, бо я сам працую 30 год на заводзе «Калеў» і заўжды адчуваю да сябе павагу ад эстонцаў, бо я прыняў іх мову, культуру, не абразіў словам тое, што для іх сьвятое. Калі так будуць рабіць і астатнія беларусы Эстоніі, то і яны адчуюць тут сябе як дома. Хоць, праўда, калі-некалі прыходзіць на сэрца туга па Бацькаўшчыне.

Занатаваў Г. АСТРОЎСКІ.

ПАДАРОЖЖЫ

Алесь АСТРАЎЦОЎ

На карнавал у каралеўскую краіну, дзе па палях расьце ячмень

ЧАСТКА ДЗЯСЯТАЯ: «КАПЭНГАГЭН»

1. Горад зялёных дахаў

Гэта кідаецца ў вочы імгненна: спрэс пакрытыя меднай бляхай старыя будынкі пад уплывам салёнага марскога паветра за сотні год так пазелянелі, што такога ж колеру стала нават дахоўка й цэгла верхніх паверхаў. Гэта — сваеасаблівы сымболь горада. Нават на сучасных будынках дзе-нідзе запускаюць зялёнай фарбай фрыз па фасадзе альбо фарбуюць такім чынам увесь дах.

2. Помнікі

Шматлікія помнікі маюць, на першы погляд, такі ж няпрывабны выгляд: зялёныя насы, быццам аблітыя кіслатой твары й тулавы. Але потым пачынаеш разумець, што яны не нясуць «выхаваўчую й патрыятычную» функцыі, а служаць антуражам пры стварэньні непаўторнага каларыту Капэнгагэна. І гэта меркаваньне досыць нябезпадстаўнае, бо на мае шматлікія пытаньні: «А хто гэта там, на калі?», Міхель здолеў адказаць толькі адзін раз: «Гэта стваральнік першага Унівэрсітэту». Усе астатнія разы ён толькі пацiскаў плячыма: «Так... Нейкі кароль». У прынцыпе ў данійскіх каралях сапраўды разабрацца вельмі цяжка, бо па традыцыі іх называлі толькі двума імёнамі — альбо Хрысьціян, альбо Фрэдэрык.

З усіх помнікаў бляск бронзы прабіваецца толькі на каленях у Ханса Хрысьціяна Андэрсэна — на іх усе турысты садзяць сваіх дзяцей, каб сфатаграфаваць.

3. «Цівалі»

Такую назву мае вялікі дзіцячы парк у цэнтры горада. Там ёсьць і сапраўдны ветразьнік, і кітайская пагада, і амэрыканскія горкі.

Ужо ў Менску, каля Траецкага прадмесьця, я аднойчы ўбачыў вялікі двухпавярховы аўтобус «Мэрсэдэс» з такой назвай. «Мабыць, турысты з Даніі,— падумаў я.— А ці не перадаць мне з кіроўцам ліст, каб хутчэй трапіў да сябра?». Калі я падышоў бліжэй, дык аказалася, што гэта аўтобус вядомай менскай хакейнай каманды з такім жа назовам.

4. Ратуша

Гэта — велізарнейшы будынак, які займае памеры цэлага кварталу, стылізаваны пад старажытны замак. Тут і зараз месьціцца гарадзкая ўправа, унутры — ахова. Але калі зайсьці ў фае, дык зьлева ёсьць невялікі пакойчык, дзе на прылаўках выкладзена ўся рэклямная інфармацыя пра тое, што ў гэтыя дні адбываецца ў горадзе, а таксама мапы-схэмы на розных мовах, уключна й польскай. Усё гэта — бязплатна. Калі матэр'ялы паступова разьбіраюцца турыстамі, дзяжурныя паліцыянты выносяць стосы новых.

5. Вулічныя канцэрты

Цэнтральная гандлёвая вуліца, як у любым нармальным горадзе — пешаходная. Але акрамя нязьлічоных крамаў, ейнаю адметнасьцю зьяўляецца прысутнасьць на кожным кроку саматужных музыкаў з расчыненымі футараламі. Тут былі й ужо знаёмыя нам лацінамэрыканскія індзейцы (дарэчы, і ня толькі тыя), і жанглёры-фокусьнікі, і старэнькія-старэнькія дзядкі. Яны пастаянна папіхалі адзін другога, чым выклікалі вясёлы сьмех у натоўпе. Нейкая дзяўчына пад гітару сьпявала цудоўным голасам лірычныя ангельскія песьні. Каля адной крамы на тратуары пастаянна сядзеў з гітарай і блюзавым гармонікам на шыі хлопец. Ён заўсёды выконваў самы сапраўдны блюз. У ягоным футарале ўвесь час было вельмі шмат грошаў. Як мне растлумачылі, ён проста іх пэрыядычна не даставаў адтуль, як робяць астатнія, дзеля таго, каб выклікаць больш жалю. Яму проста было на ўсё напляваць.

Ня было пастаяннага месца ў расейскіх гастралёраў, якія кожны раз разварочвалі сваю «свежевырабленную, величиной с избу» бас-балалайку й гармонь на новым месцы. Апранутыя яны былі ў кічовыя кашулі «а ля рос» з жоўтага атласу, пазычаныя, мабыць, у нейкім «доме культуры». Яны відавочна бывалі пасьля перапою, а таму «вакаліст» сіплым голасам цягнуў: «У той степи глухой помирал ямщик...»

6. Сустрэчы

Безумоўна, кожны, хто прыехаў у Капэнгагэн, наведае той раён, па якім шпацыравалі мы. Таму выпадковыя сустрэчы з менчукамі можна й ня лічыць нечым звышвыбітным.

Але бываюць такія дні, калі я й у Менску ні разу не сустракаю знаёмых.

7. Жоўтыя кварталы

Калі з цэнтру йсьці ў бок порту, трапляеш у кварталы сумна-аднолькавых двухпавярховых старых баракаў жоўтага колеру. Гэта — вынаходніцтва аднаго з каралёў. Стомлены скаргамі жыхароў горада на няўтаймаваны нораў маракоў, асабліва калі тыя толькі што вярталіся з плаваньня, ён загадаў пабудаваць дзеля ўх у раёне порта нешта накшталт рэзэрвацыі.

Вясёлае, мабыць, некалі было мястэчка.

8. Вуліца «Чырвоных ліхтароў»

Пасярод яе праходзіць прамы канал, які ўразаецца ў цэнтр горада. Тут і зараз прышвартаваныя шматлікія караблі, але ўжо назаўсёды. У іх месьцяцца кавярні, а ў адным старым параходзе — «Тэатр на хвалях». Паабапал каналу раней былі шматлкія вясёлыя месцы, дзе раней пакідалі свой заробак маракі, вярнуўшыся з плаваньня. Але потым раён ачысьцілі й ператварылі ў адзін з самых прэстыжных і дарагіх у горадзе.

Сучасная ж вуліца «Чырвоных ліхтароў» месьціцца непадалёк ад вакзалу. Тут і спрытпыз-шоу, і шматлікія гатэльчыкі, да ўваходу ў якія праз тратуар пракладзены чырвоныя плястыкавыя дарожкі.

Наконт даступнасьці падобных устаноў можна меркаваць па шыкоўных машынах, якія прыпаркаваныя ўздоўж усёй вуліцы.

9. Пакгаўзы

Ад старога гандлёвага порту засталіся толькі вялізарныя шматпавярховыя будынкі чырвонай цэглы — былыя пакгаўзы. Зараз на гэтай узьбярэжнай швартуюцца толькі турыстычныя альбо рэйсавыя пасажырскія караблі. Каб ня зносіць змрочныя будынкі, якія надаюць гораду непаўторны каларыт, вырашылі іх перарабіць. Унутры, пакінуўшы некранутым фасад, робіцца шыкоўны інтэр'ер. У такіх будынках зараз — кватэры для вельмі багатых людзей, а таксама два гатэлі — «Пакгаўз» і «Адмірал».

Данійцы вельмі любяць мора, а таму мець дом ці кватэру з выглядам на яго — для кожнага мара жыцьця.

10. Палац каралевы

Лішне казаць, што ён месьціцца на ўзьбярэжнай. У пляне палац падобны на кола з чатырма арачнымі праездамі, таму ў двары — звычайнае скрыжаваньне гарадзкіх вуліц. Каля кожнага ўваходу стаіць чырвоны будан, побач з якім — урачыстая варта. Зьмена варты адбываецца кожную гадзіну, што зьбірае шмат турыстаў. Жаўнэры апранутыя ў шыкоўныя чорныя «клёшы», чырвоныя кіцелі з залатымі галунамі, на галовах — высачэзныя футровыя шапкі. На плячы — карабін са штыхом.

Міхель крывіцца: маўляў, у Празе ўрачыстая варта — гэта тэатр, крыху з гумарам, а ў нас — на поўным сур'ёзе. Але я б так не сказаў. Тым ня менш служба тут лічыцца вельмі ганаровай. Данійцы вельмі любяць сваю каралеву. Трэцьці тост на любым застольлі — заўсёды за яе.

11. Кастэльлет

Побач з агульнаапрызнаным сымболем горада — бронзавай Русалачкай, месьціцца бастыённая фартэцыя з водным равом і старажытнымі пушкамі на брудсвэры. Мне, натуральна, захацелася туды трапіць, і мы прайшлі праз даўгі драўляны мост і паўз каменную вежу-браму. Насустрач нам ішоў жаўнер з карабінам і вялікай мэталёвай бляхай на грудзях з надпісам «Кастэльлет»! Я са зьдзіўленьнем разглядаў ягонае ўпрыгожваньне, якое прыгадала форму нямецкай палявой жандармэрыі часоў другой сусьветнае вайны. Хлопец засмучона пасьміхнуўся.

Я падумаў, што гэта таксама нешта накшталт «ганаровай варты». Але не, на тэрыторыі былой фартэцыі месьціцца данійскі КДБ. Трапіўшы ўнутр, мы з Міхелем крыху развесяліліся ад недарэчнасьці сытуацыі й вырашылі, каб такая магчымасьць ня была марнай, сабраць для мяне «агэнтурныя зьвесткі». Узброенасьць камітэту аказалася невялікай — усяго тры старых бронзавых гарматы таксама атрутна-зялёнага колеру, адлітых яшчэ ў часы праўленьня караля Фрэдэрыка VII. Прайшоўшы побач са змрочнымі будынкамі з закратаванымі вокнамі, дзе ў двары стаялі службовыя машыны, мы пасьпяхова выйшлі праз іншую браму, мінуючы пост, абсталяваны відэаманіторамі.

12. Хрысьціянія

Гэта, мабыць, самы старажытны раён горада. Пасьля вайны тут месьцілася, здаецца, амэрыканская ваенна-марская база, якую зьліквідавалі ў шасьцідзесятыя гады. Некаторы час будынкі былых казармаў і штабоў прастаялі пустымі, а потым у іх пачалі сяліцца хіпі. Гэта зусім не задавальняла ўлады, а таму на працягу доўгіх год тут ішла пастаянная вайна з паліцыяй. Даходзіла да сапраўдных пабоішчаў. І хаця з пачатку васьмідзесятых гадоў муніцыпалітэт пайшоў на кампраміс, раён легалізавалі, хіпі пачалі плаціць падаткі ў гарадзкі бюджэт, тым ня менш ён і зараз застаецца рассаднікам наркаманіі й таму падобных зьяваў.

Аб набліжэньні да Хрысьціяніі гавораць шматлкія надпісы, па-майстэрску выкананыя на сьценах дамоў прылягаючых кварталаў. Нас папярэдзілі, што лепш не фатаграфаваць, бо могуць пабіць і фотаапарат, і твар, а калі раптам будуць нейкія непаразуменьні з паліцыяй, дык застаецца толькі ўцякаць. На паліцыю мы натыкнуліся адразу й зразумелі папярэджаньне. Гэта быў патруль з шасьцёх спэцназаўцаў, у касках, камбінэзонах, да зубоў узброеных. У кожнага на баку вісеў вялізарны газавы балён з распыльнікам, памерамі з аўтамабільны гасільнік. Такі паліцыянт сам можа разагнаць цэлы натоўп. Гітарыст з «Мроі», які першым натыкнуўся на іх, спытаўся ў іх, дзе тут прыбіральня. Яны зарагаталі: «Дзе хочаш, там і прыбіральня!» І тым ня менш, пры ўсёй пагрозьлівасьці выгляду, твары ў іх былі добразычлівыя.

Паліцыю можна зразумець. На сьценах дамоў сустракаліся надпісы фарбапультам: «Хэш — 30 крон». І ня толькі надпісы. Большасьць жыхароў сапраўды ў жудасна накураным стане. Тут ёсьць і старая вудстакская гвардыя — тыя, каму ўжо пад шэсьцьдзесят, і зялёныя маладзёны. Жывуць яны ў жабрацкіх, у параўнаньні з агульным дабрабытам, умовах. Адзіная азнака дабрабыту — японскія спадарожнікавыя антэны на дахах. Ёсьць фірмовая крама па продажы ровараў «Хрысьціянія», якія збіраюць тут жа самі хіпі, некалькі задымленых хэшам бараў і рэстарацыя. Сапраўдныя гаспадары — вялізныя сабакі невядомай пароды, якія нахабна цягаюцца паўсюль, ня выключаючы й рэстарацыю, і амаль без перапынку брэшуць. Натуральна, што паўсюль усё расьпісана. Надпісы можна сустрэць на любой мове, акрамя расейскай.

13. Разьвітаньне

У апошні вечар мы крыху затрымаліся ў гасьцях у нашай знаёмай Сінэ, а таму да парому прыйшлі толькі за сорак хвілінаў да адплыцьця. Нас ўжо чакалі Ёна Якабсэн і Біргіт Мадсэн, якія прыехалі на машыне й падвезьлі нашыя рэчы.

Мы бяз клопату ўзялі квіткі, а потым доўга разьвітваліся. Ёна фатаграфавала ўсіх сваіх «Кодакам». Кожнаму, у каго ёсьць дзеці, яны перадалі падарункі, далі нам і ежы на дарогу, усе — і яны, і мы — былі расчуленыя й расхваляваны. Потым мы бязтурботна прайшлі пашпартны кантроль. Ніякага кантролю на самой справе ня было, нават сьвятло не гарэла. У маім пашпарце дагэтуль красуе штэмпсель: «Уезд. Гавань Капэнгагэна», як быццам я адтуль і ня выяжджаў...

Мы апошні раз памахалі адзін аднаму й падняліся па трапе. Прыйшлося чакаць, каб аплаціць каюты — каса пачынае працаваць толькі пасьля адплыцьця. Разам з іншымі пасажырамі мы згрубіліся ў холе, і тут да нас падскочыла нешта вусатае, кучаравае, у бейсцы з надпісам «U SA»: «Ребята, вы откуда? Из Москвы? На улицах лабали? А Колю из Тамбова не видели?»

14. Песьня

Калі я падымаўся на верхнюю палубу, у мазгах навязьліва гучала песьня Шаўчука: «Еду я на Родину...»

Я ўбачыў, як ад'яжджаў блакітны «Форд» Ёны. Калі карабель павольна пачаў рухацца да выхаду ў адкрытае мора, я дастаў з кішэні апошнюю мэталёвую крону й кінуў яе ў ваду.

На вуліцах Вільні.
Фатаграфаваў А. УЛАДАСЕВІЧ.

20, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

11.00, 21.35. Пад купалам сусвету. **11.15.** Фільм-канцэрт. **12.00.** Прэм'ера кнігі. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Атланты і карыятыды». Маст. фільм. 1-я серыя. **16.20.** Музыка і спевы. 3-ці клас. **16.40.** Воднае пола. Кубак Чарнаморска-балтыйскай лігі. Беларусь — Малдова. **17.25.** Якія мы гаспадары? Акцыянерны камерцыйны «Белпрамбудбанк». **17.55.** Спасціжэнне ісціны. **18.25.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.35.** Веснік гарсавета. (Гр.). **19.10.** Рэзервы эканомікі. (Гр.). **19.40.** Вобраз. «Адвечны водгук праўды...» **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** Спартыўны тэлекурьер. **22.05.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **22.10.** «Фенікс». Маст. фільм (Аўстралія) 9-я серыя. **23.10.** НІКа. **23.25.** Фестываль «Беларуская музычная восень». Заключны канцэрт. **01.25.** Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

17.00, 20.00, 23.05. Новости. **17.25.** С надеждой на будущее. **17.40.** Документы и судьбы. **17.45.** Эхо недели.**18.15.** Погода. **18.20.** Театр+TV.**19.10.** Премьера телесериала «Мелочи жизни». 28-я серия. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** «Мы». Авторская программа Владимира Познера. **21.35.** Хоккей. Международный турнир на приз газеты «Известия». Сборная Финляндии — сборная России-1. **23.30.** «Новая студия» представляет... **00.10.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.25.** Программа передач. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Утренний концерт. **8.15.** Совершенно секретно. **9.10.** Устами младенца. **9.40.** XX век в кадре и за кадром. «Воздухоплаватели России». **10.40.** Пилигрим. **11.25.** Мульти-пульти. **11.30, 13.25.** Дневной сеанс. «Король Лир». 1-я и 2-я серии. **12.40.** Крестьянский вопрос. **14.30.** Театральный разъезд. **15.15.** Бизнес в России. **15.45.** Там-там новости. **16.00.** Трансросэфир. **16.45.** Спасение 911. **17.40.** Я — лидер. **18.00.** Хозяин. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Детектив по понедельникам. «Убийство в уединенном доме». **20.25.** В мире авто- и мотоспорта. **21.00.** Без ретуши. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Международный турнир по хоккею на приз «Известий». Россия — Швеция.

ПОЛЬША-I

16.20. Экологическая программа. **16.25.** Не только польские проблемы. **16.55.** Программа дня. **17.05.** Программа для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Научно-популярный журнал. **18.40.** Домашний юрист. **19.05.** Комедийный сериал пр-ва США. **19.30.** Литературный журнал. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Прямо из Бельведера. **21.20.** Телетеатр. **23.00.** Миниатюры. **23.10.** Птицы возвращаются. **23.40.** Лексикон польской музыки. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.35.** «Жизнь на продажу». Сериал пр-ва Италии. **02.00.** Развлекательная программа.

ПОЛЬША-II

15.00. Публицистическая программа. **16.00.** Мои книги. **16.30.** Приветствие. **16.35.** Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.15.** Репортаж. **17.40.** Обзор кинохроник. **18.15.** Польская кинохроника. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** «Молнии». Сериал пр-ва США. **21.25.** Автожурнал. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Репортеры двойки представляют. **23.05.** «Коджак». Сериал пр-ва США. **00.35.** Документальный фильм. **01.00.** Панорама. **01.10.** Ночь и стресс. **01.25.** Дни К. Пендерецкого в Кракове. **02.00.** «Молнии». Сериал пр-ва США.

21, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Фільм-канцэрт. **9.00.** Музыка і спевы. 3-ці клас. **9.20.** «Фенікс». Маст. фільм (Аўстралія) 9-я серыя. **10.20.** Клуб «Гаў-гаў». **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Атланты і карыятыды». Маст. фільм. 2-я серыя. **15.15.** «Нов і К»-топ-10. **16.15.** «Час ідзе сваёй хадой». Творчы партрэт паэта К. Камейшы. **17.05.** Беларуская літаратура. 9-ы клас. **17.35.** Эканамічны крызіс і народная адукацыя. Прамая лінія. **18.25.** Дзённік Прынёмання. (Гр.) **18.35.** «Надзея». Пра чалавечнасць, спачуванне і міласэрнасць. (Гр.). **19.15.** Дакументальны фільм. **19.40.** «Над Нёманам». Праграма на польскай мове. (Гр.). **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.30.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **22.00.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Пад купалам сусвету; НІКа; «Крывыя вечары». Музычная тэлепрэм'ера; Адкрыты. кубак Беларусі па боксу; Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.35. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Домисолька. **8.40.** Премьера худ. телесериала «Мелочи жизни». 28-я серия. **9.10.** Что? Где? Когда? **10.15.** Гол. **10.50.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Возвращение в Эдем». Худ. фильм. 17-я серия. **14.25.** Хоккей. Международный турнир на приз газеты «Известия». Матч за 3-е место. 2-й и 3-й периоды. **16.00.** «Звериный стиль». Документальный фильм. **16.10.** 440 герц. **16.50.** Технодром. **17.25.** Хоккей. Международный турнир на приз газеты «Известия». Финал. В перерывах — Погода; Документы и судьбы; Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Тема. **21.30.** К 70-летию «Мосфильма». Худ. фильм «Сказание о Земле сибирской». **00.00.** Пресс-экспресс.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Без ретуши. **11.00.** «Черный монах». Худ. фильм. **12.25.** Досуг. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Любимые комедии. «Джентльмены удачи». **14.50.** Мульти-пульти. **15.00.** Азы карьеры. **15.15.** Видеопоэзия. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Когда мы были детьми. **17.30.** Хроника национальной политики. **17.45.** Экран криминальных сообщений. **17.55.** Премьера худ. телефильма «Санта-Барбара». 257-я серия. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Евразия-ТВ» представляет: «Исповедь Феликса Крулла». 5-я серия. **20.30.** Музыкальный фестиваль в Миккели. **21.00.** На политическом олимпе. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Блистательный Гантварг. **23.20.** Размышления вслух. **23.50.** Тет-а-тет — зачем эта музыка?

ПОЛЬША-I

18.00. Телеэкспресс. **18.20.** Сенсации XX века. **18.40.** Сто лет кино. **19.05.** «Марфи Браун». Сериал пр-ва США. **19.30.** Чрезвычайный пересмотр. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Сейсмограф. **21.25.** «Артур». Фильм пр-ва США. **23.05.** Письма о хозяйстве. **23.40.** Что нового? **00.00.** Вечерние новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** Необычные биографии. **01.05.** После полуночи. **01.50.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

14.00. Панорама. **14.05.** «Флип и Флап». Комедия пр-ва США. **15.05.** Специальная линия. **15.50.** Документальный фильм. **16.20.** Приветствие. **16.35.** «Аннетта». Мультсериал. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.15.** Письма из Европы. **17.45.** Отчизна. **18.00.** Животные в поговорках. **18.10.** Католическая программа. **18.35.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. Телетурнир. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** Театральная студия. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** Экологическая программа. **23.00.** Художественный фильм. **23.55.** Свидетели истории. **01.10.** Панорама. **01.15.** «Золотые годы». Сериал пр-ва США.

22, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Фільм-канцэрт. **9.00.** Беларуская літаратура. 9-ы клас. **9.30.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **11.35.** XI з'езд кампазітараў Беларусі. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Атланты і карыятыды». Маст. фільм. 3-я серыя. **15.10.** «Кіраўскія ўмельцы». Кінанарыс. **15.25.** Відзьма-нявідзьма. **16.25.** Для школьнікаў. Ці любіце вы тэатр? **16.55.** Старонкі гісторыі. **17.40.** Прэм'еры кіно. (Гр.). **18.30.** «Дзённік Прынёмання». (Гр.). **18.40.** «Мы — гарадзенцы». Дакументальны фільм Гродзенскай студыі тэлебачання. **19.15.** «Гардзіца». Літаратурна-мастацкая праграма. (Гр.). **20.05.** «Архіварыус». Да 100-годдзя з дня нараджэння кампазітара Я. К. Цікоцкага. **20.35.** Калыханка. **21.30.** «Салодкі ручай». **22.00.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя; Пад купалам сусвету; НІКа; Баскетбол. Чэмпіянат МПБЛ. РТІ (Мінск) — «Жальгірыс» (Каўнас). 2-гі тайм; Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00, 23.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Сорока. **8.40.** Народные мелодии. **8.50.** Премьера худ. фильма «Просто Мария». **9.40.** Человек и закон. **10.10.** Вся жизнь в танце. **10.50, 01.10.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Возвращение в Эдем». Худ. фильм. 18-я серия (Австралия). **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Премьера мультфильма «Приключения Тедди Ракспина». **15.40.** Концерт народной музыки. **16.00.** Между нами, девочками... **16.20.** Премьера мультфильма «Летающий дом». 25-я серия. **16.50.** Технодром. **17.25.** В эфире — межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **17.50.** Документы и судьбы. **17.55.** Погода. **18.00.** «Просто Мария». **18.50.** Миниатюра. **19.00.** За Кремлевской стеной. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Поле о чем. **21.00.** «Виктория». Фестиваль солдатской песни. **22.15.** «Чтобы помнили...». Авторская программа Л. Филатова. **23.25.** Дневник Международного турнира по хоккею на приз газеты «Известия». **23.40.** Кино до востребования. **00.10.** MTV.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются... **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Параллели. **8.15.** На политическом олимпе. **9.10.** Наш сад. **9.40.** Тет-а-тет — зачем эта музыка? **10.25.** Размышления вслух. **10.55.** Мульти-пульти. **11.05.** Худ. телефильм «Санта-Барбара». 257-я серия. **11.55.** Кто цыган любил без меры... **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** О тех, кого любим и помним. **14.25.** «Великие дела». Документальный фильм. **14.55.** Телегазета. **15.00.** Сигнал. **15.15.** Мульти-пульти. **15.25.** Там-там новости. **15.40.** Студия «Рост». **16.10.** Трансросэфир. **16.55.** Ваше право. **17.10.** Соотечественники. **17.40.** Русская виза. **18.10.** Реквием. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Домашний экран. Премьера худ. телефильма«Санта-Барбара». 258-я серия. **20.15.** L-клуб. **21.00.** Уходящая натура. **22.20.** Автомиг.**22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Фотомодель-93. **23.35.** Чемпионат России по волейболу. «Самотлор» — «Искра».

ПОЛЬША-I

16.55. Программа дня. **17.05.** Программа для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Экологический журнал. **18.40.** Телетурнир. **19.05.** «Сумасшедшие записки». Сериал пр-ва США. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** Спортивная студия. **22.55.** Клуб 21. **23.40.** Трое в лесу. **00.00.** Новости. **00.15.** Горячая линия. **00.25.** Музыкальная программа. **00.30.** «Обман и поцелуи». Фильм пр-ва США.

ПОЛЬША-II

12.00. Панорама. **12.05.** Студия второй программы. **12.15.** Спортивная студия. **13.00.** Документальный фильм. **13.25.** С земли польской. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Чемпион». Фильм пр-ва США. **15.20.** Музыкальный фильм. **16.20.** Приветствие. **16.35.** «Робин Гуд». Сериал пр-ва Италии. **17.00.** Панорама. **17.05.** Тележурнал. **17.20.** Животные вокруг нас. **17.50.** Розыгрыш лото. **17.55.** Экологическая программа. **18.05.** От первого до первого. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **20.45.** Тени жизни. **21.00.** Люблю кино. **22.00.** Панорама. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.05.** Люблю кино. **01.00.** Панорама. **01.05.** Развлекательная программа.

23, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Складчына. **8.40.** Музычны фільм. **10.00.** «Салодкі ручай». Тэлесерыял. **10.30.** «І смех і бяда». Маст. фільм. **11.10.** ТА «Рэха». **11.30.** XI з'езд кампазітараў Беларусі. **13.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **13.40.** «Атланты і карыятыды». Маст. фільм. 4-я серыя. **16.35.** Гісторыя. 11-ы клас. **17.10.** Тэлебіржа. **17.20.** Дакументальны фільм. **17.40.** Экалогія і мы. Прамая лінія. (Гр.). **18.25.** Навіны Бі-бі-сі. **19.00.** Абласныя навіны (Гродна). **19.10.** Здароўе. **19.40.** Размова з нагоды. (Гр.). **20.00.** Ці далёка выйсце з крызісу. (Гр.). **20.15.** Пазіцыя ўрада. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; «Глядзецца ў твар»; Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Мультфильм. **8.30.** Премьера худ. фильма «Просто Мария». **9.25.** В мире животных. **10.05, 16.40.** ... До 16 и старше. **10.50, 00.15.** Пресс-экспресс. **11.00, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20.** «Возвращение в Эдем». Худ. телефильм. 19-я серия. **14.25.** Телемикст. **15.10.** Блокнот. **15.15.** Премьера мультфильма «Приключения Тедди Ракспина». **15.40.** Эстрадный концерт. **15.55.** Это вы можете. **17.50.** Погода. **17.55.** «Просто Мария». **18.45.** Кинопанорама. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Лотто «Миллион». **21.15.** Премьера худ. фильма «Твин Пикс». 15-я серия. **22.10.** Империя зрелищ. **23.25.** Помоги себе сам. **23.55.** Весь этот джаз.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Поехали. **8.10.** Уходящая натура. **9.05.** Утренний концерт. **9.20.** «Городок». Развлекательная программа. **9.45.** «К-2» представляет: «Абзац». **10.40.** Мульти-пульти. **10.50.** Домашний экран. «Санта-Барбара». 258-я серия. **11.40.** Музыка крупным планом. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Спасение-911. **14.20.** Мульти-пульти. **14.30.** Концерт дла невроза с оркестром. **15.55.** Телегазета. **15.00.** Русские звезды бокса в Туле! Чемпионат России среди профессионалов. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Студия «Рост». **16.15.** Трансросэфир. **17.00.** Человек дела. **17.30.** М-трест. **17.45.** До Москвы — далеко. **18.15.** «Ностальжи» — музыка крупным всех поколений. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** «Санта-Барбара». 259-я серия. **20.15.** Экран криминальных сообщений. **20.30.** Манера. **21.00.** Отечество мое. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** В совет Европы — только за советом? **22.50.** Музыкальный фестиваль в Миккели. **23.20.** Музыкальный экзамен.

ПОЛЬША-I

13.00. Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Сельскохозяйственная программа. **13.45.** Для молодежи. **14.30.** Образовательное телевидение. **14.35.** Вселенная нашего тела. **15.25.** Мы живем в Польше. **15.40.** Радость жизни. **15.45.** Животные мира. **16.15.** Через моря и льды. **16.35.** Мы взрослые. **17.05.** Для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Телетурнир. **19.00.** Энергетическая альтернатива. **19.30.** Католический журнал. **20.00.** Музыкальная программа. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Правительственный журнал. **21.20.** «Полицейские из Майями». Сериал пр-ва США. **22.10.** Только в первой программе. **23.00.** Развлекательная программа. **23.25.** Пегас. **00.00.** Хозяйственные новости. **00.20.** Горячая линия. **00.30.** Музыкальная программа. **00.35.** Публицистическая программа. **01.00.** «Куба Фиделя Кастро». Документальный фильм. **02.00.** Это люблю.

ПОЛЬША-II

12.00. Панорама. **12.05.** Культурно-публицистическая программма. **13.00,** «Цвет апельсинов». **14.00.** Панорама. **15.00.** «Рождество». Фильм пр-ва США. **16.30.** Приветствие. **16.35.** «Кот в сапогах». Мультфильм. **17.00.** Панорама. **17.05.** Спортивная студия. **17.35.** Мой маленький мир. **18.30.** «Поколения». Сериал пр-ва США. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Документальный фильм. **21.00.** Концерт. **22.00.** Панорама. **22.30.** Спорт. **22.40.** История о истории. **23.00.** «Знак». Фильм пр-ва Польши. **01.00.** Панорама. **01.05.** Артистическая программа.

24, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** Фільм-канцэрт. **9.00.** Гісторыя. 11-ы клас. **9.35.** Духоўная спадчына. **12.25.** «Карамболь». Ток-шоу з удзелам журналіста А. Паліткоўскага. **13.15.** Пазіцыя ўрада. **13.30.** Навіны (с сурдаперакладам). **16.20.** «Педагагічны экран». Праблемы агульнай сярэдняй адукацыі. Прамая лінія. **17.20.** Гасцёўня «Тэлебома». **18.05.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.15.** «Толькі па пятніцах». Інфармацыйна-публіцыстычная праграма. (Гр.). **19.10.** Рок-айленд. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.45.** На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа, «Ваенна-палявы раман». Маст. фільм; Штовечар — анекдот...; Каталіцкія каляды. Трансляцыя набажэнства з касцёла Святога Роха.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.00, 8.00, 17.00, 20.00. Новости. **5.20.** Утренняя гимнастика. **5.30.** Утро. **7.45.** Фирма гарантирует. **8.20.** Посмотри, послушай... **8.40.** Фильм — детям. «Мишка, малыш и другие». **9.30, 16.00.** Олеся и компания. **10.00.** Клуб путешественников (с сурдопереводом). **10.50, 22.40.** Пресс-экспресс. **11.20, 14.00.** Новости (с сурдопереводом). **11.20, 18.15.** Америка с М. Таратутой. **14.25.** Бридж. **14.50.** Бизнес-класс. **15.05.** Блокнот. **15.10.** Компас-сказка. **16.30.** Музограф. **16.50.** Азбука собственника. **17.20.** За кулисами. **17.40.** Человек и закон. **18.10.**Погода. **18.45.** Поле чудес. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Человек недели. **21.05.** Премьера худ. фильма «Твин Пикс». 16-я серия. **22.00.** Музообоз. **22.45.** Программа Х. **23.00.** Новости. **23.25.** Политбюро. **00.05.** Авто-шоу. **00.35.** Площадка обоза.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.20.** Требуются... Требуются. **7.30.** Время деловых людей. **8.00.** Поехали. **8.10.** Отечество мое. **9.05.** Параллели. **9.20.** Белая ворона. **10.05.** Там, где рождаются звезды. **11.05.** Домашний экран. Худ. телефильм «Санта-Барбара». 259-я серия. **11.55.** Рождественский концерт из Италии. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.25.** Телевизионный театр России. **14.10.** «Ностальжи» — музыка всех поколений. **14.40.** Мульти-пульти. **15.00.** Соседи по планете. **15.30.** Там-там новости. **15.45.** Телегазета. **15.50.** Возвращение. **16.10.** Трансросэфир. **16.40.** Российская перепись инвалидов. **16.50.** Дисней по пятницам. «Мама на рождество». 1-я серия. **17.40.** Я — лидер. **18.00.** «Мастер-класс». М. Ростропович. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Премьера телеэкрана. «Дома на рождество». **21.10.** «К-2» представляет: «Поцелуй в диафрагму». **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Вечерний салон. **00.05.** Аниматека. **00.50.** Центр Стаса Намина.

ПОЛЬША-I

7.00. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа дня. **10.15.** Мама и я. **10.25.** Дошкольники дома. **11.00.** «Девочка со спичками».Фильм пр-ва США. **12.35.** Сельскохозяйственная программа. **13.00.** Новости. **13.10.** Программа дня. **13.15.** Коляды. **13.45.** Для самых маленьких. **14.30.** Английский язык. **14.50.** Телепластикон. **15.10.** Ты не одинок. **15.25.** Евротуристика. **15.40.** Не только о поэзии. **15.55.** Какая ты. **16.10.** Если не Оксфорд, то что? **16.35.** Библия. **16.55.** Программа на вечер. **17.05.** Программа для детей. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Тележурнал. **18.50.** Люди и события. **19.10.** Сатирическая программа. **19.20.** Вечер коляд. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Проповедь примаса Польши. **21.15.** «Влияние Луны». Фильм пр-ва США. **22.55.** Карьеры и барьеры. **00.05.** Репортаж. **00.30.** Польские коляды. **00.55.** Трансляция торжественного богослужения из Ватикана.

ПОЛЬША-II

8.30. Панорама. **8.35.** Развлекательная программа. **9.10.** Местная программа. **9.35.** «Батмэн». Мультсериал. **9.55.** Песни солнечной улицы. **10.15.** Мир женщин. **10.30.** Студия второй программы. **10.40.** Цирки мира. **11.50.** Студия второй программы. **12.00.** Панорама. **12.05.** Репортаж. **12.35.** «Как спасли рождество». Фильм пр-ва США. **14.00.** Панорама. **14.05.** «Миссионеры». **14.35.** «Пикник кроликов». Фильм пр-ва США. **15.25.** «Последний викинг». **15.50.** Коляды. **16.20.** Программа дня. **16.30.** Программа о животных. **17.00.** Панорама. **17.05.** Студия второй программы. **17.15.** Коляды. **17.45.** Наши песни. **18.10.** Коляды на Ясной Горе. **18.35.** Рождестио во второй программе. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.20.** Колесо фортуны. **19.50.** Студия второй программы. **20.00.** О В. Маевской. **20.50.** Телетеатр. **22.00.** Панорама. **22.30.** Культурно-публицистическая программа. **22.50.** Музыкальный фильм. **00.00.** Художественный фильм. **02.05.** Рождество.

25, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Ваенна-палявы раман». Маст. фільм. **10.00.** Паказвае Брэст. **11.00.** Тыдзень планеты. **11.15.** Урокі здароўя. **11.45.** Алімпійскі сілуэт. **12.00, 14.30, 19.20.** Каляды. Беларусь. Свет. **12.50.** Урокі здароўя. **13.00.** Роднае слова. **13.30.** Хрысціянская праграма. **14.00.** Мультфільм. **16.00.** Існасць. **17.00.** «Нов і К»-топ-10. **18.00.** Тэлевізійны арт-клуб. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.50.** «Маладыя і невінаватыя». Маст. фільм. (Вялікабрытанія). **23.10.** Каскад. **23.25.** НІКа. **23.40.** «Калядная вечарына». Музычна-забаўляльная праграма. **01.00.** Відзьма-нявідзьма. **02.00.** Штовечар — анекдот...

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.00, 20.00. Новости. **6.25.** Утренняя гимнастика. **6.35.** Пресс-экспресс. **6.45.** Субботнее утро делового человека. **7.30.** В мире моторов. **8.00.** «Марафон-15» — малышам. **8.30.** В эфире — межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **9.55.** Авиакосмический салон. **10.10.** Музыкальный киоск. **10.40.** Замок искусств. **11.25.** Смак. **11.40.** История любви. **12.20.** Фильмы нашей памяти. «Двенадцатая ночь». **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.25.** Азбука собственника. **14.35.** Премьера худ. фильма «Пеппи — Длинный чулок». 15-я серия. **15.05.** Деньги и политика. **15.35.** Спортивная программа ультра-си. **16.15.** Красный квадрат. **16.55.** Великолепная семерка. **17.50.** Премьера худ. фильма «Стало яснее после полуночи». **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Что? Где? Когда? **22.05.** Студия «Резонанс» представляет... **22.25.** До и после полуночи.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** Формула-730. Киномарафон на телеканале «Россия». **7.55.** Презентация программы, посвященной 100-летию кино. **8.10.** Д. Вертов. «Человек с киноаппаратом». Док. фильм. **9.15.** Ю. Норштейн. «Сказка сказок». Мультфильм. **9.45.** А. Тарковский. «Иваново детство». Худ. фильм. **11.30, 13.20.** Страницы истории. «Крестоносцы». Худ. фильм. 1-я и 2-я серии. **14.50.** Футбол без границ. **15.45.** Фильм-премьер. **16.00.** Устами младенца. **16.45.** Кино о кино. «Фильм, фильм, фильм». Мультфильм. **17.05.** Г. Франк. «Старше на десять минут». Док. фильм. **17.15.** Профессия продюсер: президент «Аргос-фильма» А. Доман. **17.25, 19.35.** «Аргос-фильм» представляет: «Джоконда» (А. Грюэль) и «Париж, Техас (В. Вендерс). 1-я и 2-я серии. **19.25.** Праздник каждый день. **20.45.** Маски-шоу. **21.20.** «К-2»: «Звезды» Америки. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Мемориа. «Белый шейх». Худ. фильм. **00.20.** Частная коллекция.

ПОЛЬША-I

8.00. Программа дня. **8.05.** «Коала — сама жизнь». Документальный фильм. **8.55.** Документальный фильм. **9.30.** Время радостных коляд. **10.00.** «Зерно». Программа католической редакции для детей. **10.20.** Программа для детей. **11.40.** Репортаж. **12.05.**Документальный фильм. **13.45.** Телеконцерт пожеланий. **14.30.** Театр для детей **15.25.** Документальный фильм. **17.10.** Развлекательная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Династия — объединение». Фильм пр-ва США. **20.00.** Детский тележурнал. **20.10.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.00.** Польские зоопарки. **21.30.** «Парадишо». Фильм пр-ва Франции. **23.40.** Концерт. **00.40.** В тиши коляд. **02.55.** «Жертва любви». Триллер пр-ва США.

ПОЛЬША-II

8.20. Панорама. **8.30.** Документальный фильм. **9.00.** Программа для детей. **10.00.** «Такие одинокие». Программа для глухонемых. **10.20.** Коляды. **10.50.** Документальный фильм. **11.25.** Развлекательная программа. **11.40.** Программа для детей. **13.15.** «Пока будут течь реки». Фильм пр-ва США. **15.25.** Звезды и их дети. **16.15.** Документальный фильм. **16.55.** Розыгрыш лото. **17.00.** Панорама. **17.05.** Программа на вечер. **17.15.** «Сорокалетний — 20 лет спустя». Сериал пр-ва Польши. **18.20.** Концерт. **19.30.** Телетурнир. **20.00.** Программа кабаре. **20.45.** Документальный фильм. **22.00.** Панорама. **22.25.** Слово на воскресенье. **22.30.** Студия второй программы. **22.40.** Бенефис Б. Рыботыцкой. **23.40.** «Диана». Фильм пр-ва Англии. **01.10.** Концерт. **02.00.** Развлекательная программа.

26, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 20.35.** Пад купалам сусвету. **8.25.** «Белае сонца пустыні». Маст. фільм. **8.45.** Справы вайсковые. **10.30.** «Вас выклікае Спартландыя.**12.00.** MTV.**12.30.** Асілак. **13.30.** Паміж намі, жанчынамі... **14.15.** «Клічаўскі пачастунак». Музычная праграма. **15.30.** Таямніца. **16.00.** Мультфільм. **16.10.** «Гінес-шоу». (Вялікабрытанія — ЗША). **16.40.** Партрэт на фоне часу. **17.20.** ПерадНавагодні міжнародны турнір па кікбоксінгу. **17.50.** А дзе месяц, дзе зара... **18.15.** Залатая дзесятка. Конкурс маладых палітыкаў. **19.20.** З панядзелка... **20.00.** Панарама. **20.40.** Калыханка. **21.00.** «Войскі асобага прызначэння». Тэлефільм (Аўстралія). **21.35.** «Фрэнч-канкан». Маст. фільм. **23.20.** Каралеўскае паляванне. **00.20.** Баскетбол. Чэмпіянат МПБЛ. РТІ (Мінск) — «Дынама» (Масква). 2-гі тайм. **01.00.** Штовечар — анекдот.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

7.00. Час силы духа. **8.00.** Без паузы. **8.30.** С утра пораньше. **9.00.** Пока все дома. **9.30.** Спортлото. **9.45.** Умники и умницы. **10.25.** Полигон. **10.55.** Новое поколение... **11.35.** Под знаком Пи. **12.25.** Провинция. **13.00.** Премьера мультфильма «Пиф и Геркулес». **13.10.** Премьера док. фильма «Подводная одиссея команды Кусто». **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.20.** В эфире — межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **15.00.** Клуб путешественников. **15.50.** Живое дерево ремесел. **15.55.** Премьера мультфильмов «Каспер и его друзья». (Англия), «Настоящие охотники за привидениями» (США). **16.50.** Панорама. **17.30.** Телелоция. **17.45, 23.00.** Новости. **18.00.** Променад в Мариинском. **18.50.** Эти фантастические ужасы. **19.30.** Погода. **19.35.** Хазанову, до востребования... **21.00.** Воскресенье. **21.45.** Спортивный уик-энд. **22.00.** Ныне. **23.25.** Хит-парад «Останкино».

КАНАЛ «РОССИЯ»

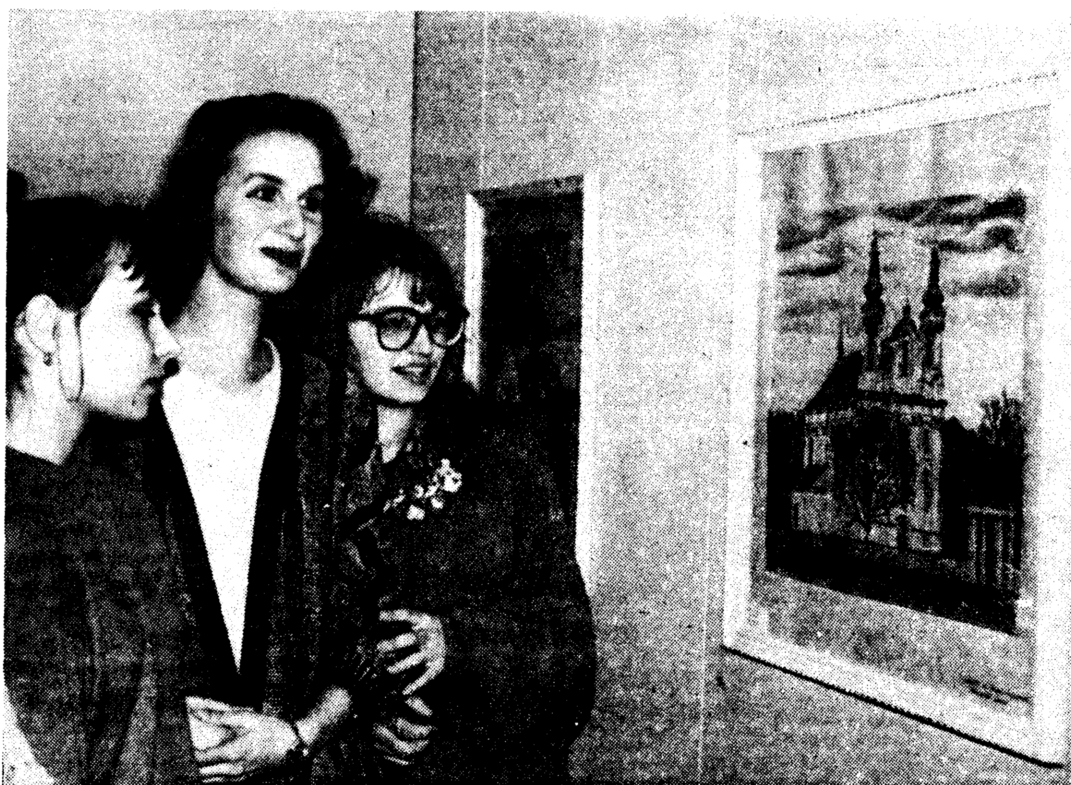
7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.30.** «Ярмарка». Док. фильм. **8.00.** Доброе утро. **8.30.** Посольский приказ. **9.00.** Студия «Рост». **9.30.** Если вам за... **10.00.** Аты-баты... **10.30.** Кипрас Мажейка. **11.05.** Из фильмотеки юбиляра. Художественный фильм Ю. Райзмана «Машенька». **12.20.** «В эфире — киноавтор. **12.40.** Шесть соток. **13.20.** Не вырубить... **13.35.** Российская энциклопедия. **14.05.** Лучшие игры НБА. **15.05.** Зигзаг удачи. **15.55.** В мире животных. **16.55.** Волшебный мир Диснея. **17.45.** Коробка передач. **18.00.** Мастер-класс. **18.45.** Праздник каждый день. **19.25.** Воскресный вечер с Эй-би-си. «Миллер и Мюллер». Худ. фильм. **21.10.** «Королевский бутерброд». Мультфильмы для взрослых. **21.25.** У Ксюши.**22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Джентльмен-шоу. **23.05.** Звездный дождь.

ПОЛЬША-I

8.00. Сельское хозяйство в мире. **8.05.** Коляды. **8.20.** Документальный фильм. **9.20.** Страна Америка. **10.00.** Фильмы У. Диснея. **11.50.** Люди и события. **12.00.** «Портрет Дианы». Документальный фильм.**13.00.** Праздничное MTV. **13.30.** Телеконцерт пожеланий. **14.15.** Музыкальный ящик. **15.10.** Документальный фильм. **16.55.** Марта Липиньская приглашает. **17.45.** Люди и события. **18.00.** Телеэкспресс. **18.25.** «Как выйти замуж за миллионера». Комедия пр-ва США. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Главный выпуск новостей. **21.15.** «Цель». Фильм пр-ва США. **23.20.** Репортаж. **23.50.** Песни со спектакля. **00.40.** Коляды. **01.10.** Люди и события. **01.30.** Художественный фильм.

ПОЛЬША-II

8.50. Приветствие. **8.55.** Слово на воскресенье. (Для глухих). **9.00.** Час с Ганной Барберой. **10.00.** Местная программа. **11.00.** Программа дня. **11.05.** Документальный фильм. **11.45.** Цирки мира. **13.00.** «Викинги». Фильм пр-ва США. **15.00.** Концерт. **16.35.** Ах этот праздник. **17.00.** Панорама. **17.14.** «Сорокалетний — 20 лет спустя». Сериал пр-ва Польши. **18.20.** Необитаемый остров. **19.20.** Вторая программа. **19.30.** Телетурнир. **20.00.** Концерт. **21.00.** Праздничная программа. **21.45.** Перед концертом. **22.00.** Панорама. **22.30.** Вечер исполненных желаний. **23.00.** «Диана». Фильм пр-ва Англии. **01.30.** Концерт.

У Горадні ў Новым замку на мінулым тыдні ўрачыста распачалася выстава Саюза польскіх мастакоў, што існуе пры Саюзе палякаў Беларусі. Новае таварыства мастакоў створана ў маі мінулага года і налічвае ў сваім складзе каля 30 сяброў з асноўным з Гарадзенскай і Берасьцейскай ваблясьцей. На іх першай выставе ў Горадні прысутнічаў першы сакратар пасольства Рэспублікі Польша ў Беларусі — Марэк Галкоўскі.

(ав).

Фатаграфаваў **А. УЛАДАСЕВІЧ.**

М. Багдановіч нарадзіўся 112 гадоў назад

9 сьнежня ў Доме народнай творчасьці ў Горадні адбылася вечарына прысьвечаная ўгодкам з Дня нараджэньня Максіма Багдановіча. У адрозьненьні ад мінулых гадоў яе зрабілі літаратурнай.

Свае вершы чыталі паэты Гарадзеншчыны: Данута Бічэль-Загнетава, Эдзік Мазько, Алесь Чобат, Алена Руцкая, Рудольф Пастухоў, Марыя Шаўчонак. Апанас Пятровіч Цыхун распавядаў аб тым, як у свой час на могілках у Горадні аднаўлялі магілу маці паэта.

Ушанаваць памяць М. Багдановіча сабралася мясцовая інтэлігэнцыя: настаўнікі, студэнты, вучні і ўсе тыя, каму блізкая яго творчасьць.

(ав).

«Годнасьць» беларускае шляхты

У лістападзе мінулага году на 1-ым (Устаноўчым) Сойме было абвешчана стварэньне Згуртаваньня Беларускае Шляхты. Роўна праз год гэтая добраахвотная навукова-культурная грамадзкая арганізацыя пачала выдаваць навукова-папулярны квартальнік «Годнасьць».

У першым нумары часопіса «У слове да чытача» рэдакцыя паведамляе, што будзе распавядаць пра дзейнасьць ЗБШ, мэты й жаданьні беларускае шляхты, што асноўнай накіраванасьцю выданьня будзе мінуўшчына, вайсковая гісторыя Бацькаўшчыны, што на старонках часопіса будуць друкавацца матэрыялы пра шляхецкія традыцыі, гісторыю пэўных шляхецкіх родаў, іх гэрбы. Улічваючы, што падчас расейскага пананаваньня вялікая колькасьць шляхцічаў была пазбаўлена сваіх спрадвечных правоў і шмат іх нашчадкаў ня маюць уяўленьня пра сваё паходжаньне, на старонках выданьня будуць зьмяшчацца сьпісы іх прозьвішчаў.

У часопісе апублікаваныя таксама Заява і Ўхвалы 1-га Сойму ЗБШ, Статут Згуртаваньня Беларускай Шляхты. Анатоль Грыцкевіч у артыкуле «Шляхта Вялікага Княства Літоўскага да Люблінскай вуніі 1569 году» адлюстроўвае тагачасную гэрархічную структуру феадальнага саслоўя дзяржавы, правы, абавязкі, дзейнасьць і становішча розных групаў шляхты.

Пра тое, як шмат шляхетных родаў было пазбаўлена сваіх правоў, распавядае ў матэрыяле «Віцебскія і Магілёўскія дамы, што не былі зацьверджаны ў дваранстве Расейскай імпэрыі» Уладзіслаў Вяроўкін-Шэлюта і дае сьпіс іх прозьвішчаў.

У «Малым гэрбоўніку Беларускае шляхты» зьмешчаныя гэрбы шляхецкіх родаў і зьвесткі пра іх.

За даведкамі зьвяртацца па адрасу: Беларусь, 220102, Менск-102, абан. скрыня — 212, «Годнасьць».

А. ДУК.

ЖАРТАМ І ЎСУР 'ЕЗ

Прыкметы бабкі Сьветы

Цёплае надвор 'е сёлетняй зімы ня створыць спрыяльных умоў для высокага ўраджаю на калгасных палетках. Таму ў каторы ўжо раз калгасы запросяць дадатковыя сродкі з дзяржаўнай казны.

З гэтай нагоды беларускія парлямэнтары не дазволяць зрабіць сабе такія доўгія канікулы, як леташні год. Ім давядзецца працаваць на калгасным полі, каб уратаваць сякі-такі ўраджай.

Каб пазьбегнуць голаду, гарадзенцы й менчукі раскапаюць свае торжышчы на грады, чым створаць шмат перашкод для набіраючага сілы прыватнага бізнэсу, што, у сваю чаргу, пагоршыць нашыя стасункі з суседняй Польшчай.

Уздымаць страчаны нягеглымі дзеяньнямі прэстыж дзяржавы пашлюць спартоўцаў. Але ім ня хопіць валюты, узамен Беларусь прапануе замежным банкам ільготныя ўмовы для інвэстыцый на Чарнобыльскі рахунак.

Захады нетрадыцыйнай дыпляматыі дадуць плён. Беларусь запросяць у якасьці назіральніка на сусьветную канфэрэнцыю па экалёгіі. Дзяржаўную дэлегацыю ўзначаліць гарадзенскі бард В. Шалкевіч. Ён прама з высокай кафэдры выканае свой знакаміты шлягер «Жлобская нацыя», што, ў рэшце рэшт, натхніць супольнасьць на дапамогу Беларусі.

Г. ПАЛЕСКІ.

«Залатая брама»

Менчукі Алег Атаманаў, Ігар Добры, Лана Медзіч і гарадзенец Віктар Шалкевіч прадстаўлялі Беларусь на міжнародным фэстывалі аўтарскай песьні ў Кіеве «Залатая брама». Паездку фінансавала сталічная фірма «Дэмэтра-сэрвіс».

Першым выступаў са сваімі песьнямі «Ганна» і «Жлобская нацыя» Віктар Шалкевіч, які атрымаў дыплём фэстывалю за «працяг нацыянальных традыцый». Алег Атаманаў стаў ляўрэатам, а Лана ды Ігар таксама атрымалі дыпломы.

Узначальваў журы вядомы Сяргей Нікіцін, які ў фэстывальным дыплёме Шалкевіча пакінуў такі запіс: «Виктор, Вы тронули меня за живое».

С. АСТРАВЕЦ.

Французы жадаюць рыбачыць на Чорнай Ганчы

Нядаўна на адрас Гарадзенскага гарвыканкаму прыйшла афіцыйная папера ад французкага пасольства ў Менску. У гэтым дакумэньце французкі бок выяўляе да нашага краю вялікую цікаўнасьць у сэньсе арганізацыі камэрцыйнага турызму. Найперш, французаў цікавяць гістарычныя мясьціны Гарадзеншчыны, зьвязаныя з імёнамі славутых людзей нашага рэгіёну. Асабліву ўвагу яны надаюць магчымасьці стварэньня бліз мястэчка Сапацкін, дзе захавала сваю першасную чысьціню рачулка Чорная Ганча, міжнароднай базы для аматараў рыбнай лоўлі. Не мінаюць увагай французы й вядомы ваенны шлях Напалеона на Маскву, які з задавальненьнем пажадалі б скарыстаць тыя турысты, якія вывучаюць вайсковыя справы знакамітых палкаводцаў.

Як стала вядома, наш бок пагадзіўся з прапановамі французаў. І ў хуткім часе да Францыі адправіцца група спэцыялістаў, дзе на працягу двух тыдняў праслухае неабходны курс лекцыяў.

Дарэчы, усе выдаткі падчас знаходжаньня гарадзенцаў у краіне трох мушкецёраў узяло на сябе французкае пасольства.

Вада становіцца чысьцей!

Аж ахнуў ад нечаканасьці гарадзенскі рыбак-аматар Л. Урбаш, калі на зазубцы яго вуды затрапятала, адліваючы золатам, 500-грамовая фарэль.

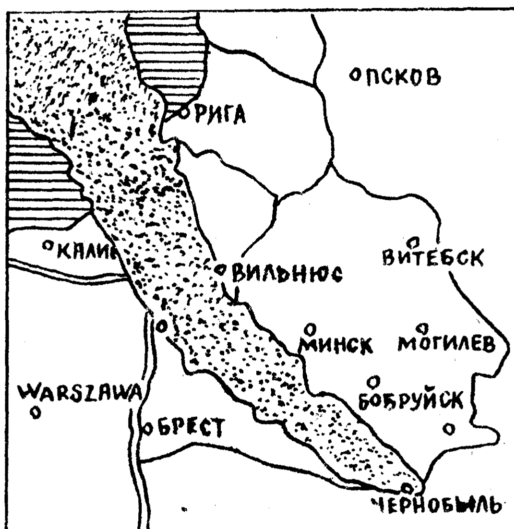
На запыт кар. «Пагоні» ўдачлівы рыбак згадаў так: «Я больш дзесяці год рыбачу на гэтай бязымяннай рачулцы бліз вёскі Зарачанка, і толькі ўпершыню мне патрапіўся такі рэдкі гатунак рыбы».

«Вынаходнікі»

Незвычайны спосаб прыцягнуць гледачоў на свае спэктаклі знайшло кіраўніцтва Гарадзенскага вабласнога драматычнага тэатру. На рэклямных шыльдах яны пішуць назоў добра вядомага спэктаклю, які нібыта ставіцца на сцэне тэатру. А наўзамен для гледачоў, што набываюць білеты на гэты спэктакль, прапануецца зусім іншая пастаноўка. Вось і нядаўна, распаўсюдзіўшы білеты на спэктакль «Цыганка мне сказала», гледачам было паказана нешта іншае.

Цікава, ці доўга такім вось нязвыклым шляхам гарадзенскія тэатралы змогуць прываблiваць гледача?

Г. У.

Чарнобыльскі сьлед

Яшчэ нядаўна гэтая мапа была строга засакрэчана, бо на ёй дакладна вызначаны шлях радыяцыйнага воблака, якое на 80% складалася з радыёактыўнага еду. Менавіта 1 й 2 траўня ў той час, калі калёны дэманстрантаў рухаліся па Горадні, пяючы сьвяточныя дыфэрамбы любімай камуністычнай партыі, воблака праплывала над Горадняй, пасыпаючы сьмяротным попелам галавы шчасьлівых дэманстрантаў.

Г. У.

На занятку з сваімі прадуктамі

Вядома, што матэрыяльнае й фінансавае забесьпячэньне прафэсіянальна-тэхнічных вучэльняў Горадні жадае лепшага. Але нічога падобнага, напэўна, раней не было.

Выкладчыца гандлёва-кулінарнай вучэльні № 225 папрасіла навучэнцаў, якія займаюцца па сьпэцыяльнасьці кухар, прынесьці на практычныя заняткі па кулінарнай справе прадукты, неабходныя для прыгатаваньня вінэгрэту: аднаго — салёныя агуркі, другога — вараную бульбу, трэцяга — цыбулю й гэтак далей. Яна растлумачыла ім, што робіць гэта, бо на базе няма неабходных прадуктаў.

У навучэнцаў ёсьць магчымасьць выбіраць: альбо яны не атрымаюць практычных ведаў па прыгатаваньні салаты, альбо ім трэба з мізэрнай стыпендыі ашчаджаць грошы на набыцьцё неабходнай гародніны.

Д. А.

Гарадзенская абласная й Гарадзенская раённая Рады БНФ «Адраджэньне» выказваюць спачуваньне і падзяляюць смутак старшыні Капцёўскай суполкі БНФ «Адраджэньне» Гарадзенскага раёна Рыжко Віктару з нагоды сьмерці ягонае жонкі.

«ПАГОНЯ»

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Заснавальнік: культурна-асьветніцкі фонд «Бацькаўшчына»

Адрас рэдакцыі: 230023, г. Горадня, вул. Дамініканская, 1.
Тэлефоны: 45-29-96, 45-41-83.
Газэта выдаецца штотыдзень па пятніцах.
Індэкс 63124. Ліцэнзія № 465.
Фотанабор, афсэтны друк.
Гарадзенская вабласная ўзбуйненая друкарня: 230003, г. Горадня, вул. Паліграфістаў, 4.

Падпісана да друку 16.12.93 г.

Тыраж 3952 паасобніка
Зак. 5486